

מילי דמלכא

שיחות ומאמרים שזכינו לשמוע מאת
כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל

פסח

יו"ל ע"י
מכון שפה ברורה
שע"י חסידי קאסוב
פסה תשפ"ה לפ"ק

הג'ימור בגליון דהלו
יהיה לעילו נשמתו הטהורה של
כ"ק אבינו רועינו אדונינו מורינו ורבינו
מרן שרגא פייביש בן מרן אברהם יהושע העשיל זצוק"ל
זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל

לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל
וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתינו הק'
יש להתקשר לקו "קול קאסוב"
במס' 718-682-2004 או במס' ישראלי 1810-370-72-972

כל הזכויות שמורות
להערות, לתרומות, לקבל הגליונות מדי שבוע ע"י אימייל
או לסדר מוקד הפצה בביהמ"ד או שכונה שלך
יש לפנות להמערכת במס'
718-400-7750 x2
או באימייל office@mechonsb.com

נערך ונסדר ע"י:

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם

**בליל פסח הקב"ה יורד בכבודו ובעצמו להאיר נשמת
ישראל בכל מצב שהוא**

מתוך שיעור הכנה בביהמ"ד לפסח יום ב' ויקרא שנת תשפ"א

ואיש מישראל חלק מנשמת משה רבינו בקרבו, לפי שמשה רבינו הי' נשמתו הית נשמה הכוללת כל נשמת ישראל בתוכו^א, ונקרא בזוה"ק אתפשוטא דמשה בכל דרא ודרא (תיקוני זוהר תיקון סט קיד.), וכמו שמצינו בגמ' משה שפיר קאמרת^ב, שקראו האמוראים זה את זה 'משה' כשאמרו הלכה או סברה יפה שכוונו לאמתה של תורה, כי מכיוון שזכו לעורר בחינת משה שבקרבם זכו עי"ז לכוון לאמתה של תורה, וחלק הנשמה זה שיש בכל אחד הוא הנקודת משיח שיש בכל איש ישראל^ג [שמשה הוא הגואל הראשון והוא הגואל האחרון כידוע], ועבודת האדם לעורר ולגלות הנקודה ההוא ע"י תורה ומצוות בפנימיות הלב, לפי שהוא נסתר ונעלם בתוך האדם ע"י הרבה

בפרשת פקודי שקראנו בשבת העעל"ט מצינו דבר נפלא, שבכל מעשה המשכן וכליו שעשה משה רבינו ע"ה חוזר הכתוב ואומר 'כאשר צוה ה' את משה', ואם נמנה את מספרן נמצא ח"י פעמים שכתוב כלשון הזה, ועי' בבעל הטורים (שמות מ כא) שכתב שהם כנגד י"ח ברכות שאנו אומרים בשמונה עשרה בכל יום ויום, אבל מ"מ כפילות וחזרת הכתובים עדיין צריכים ביאור, ונשתדל לעיין קצת בביאור הענין ומה שנוגע לנו למעשה.

**כל איש מישראל צריך לגלות
חלק מנשמת משה רבינו שהוא
נקודת משיח שנמצא בקרבו**

לבאר הדברים נקדים מה שידוע לנו מזהר הק' שיש בכל איש

א. חסד לאברהם (מעין ב נהר יח): והנה נשמת משה רבינו עליו השלום היתה כוללת כל הס' רבוא. וכן הוא בשל"ה (פרשת בראשית תורה אור ג).

מילי דמלכא

וככ"ה רומז גם על משה רבינו^ה, היות והוא לשון המורה על דיבורים היוצאים מעומק פנימיות הלב, וכשאנו אומרים 'אשרי העם שככה לו' אנו מזכירים הנקודה העמוקה של משה רבינו שהוא נקודת משיח של משה].

זהו הטעם למה כלל ישראל נמצאים בגלות המר כבר קרוב לאלפים שנה ועדיין לא נושענו, לפי שאין הקב"ה מוותר על שום יחיד ויחיד מישראל, ומצפה ומחכה על כל נשמה שבישראל שתעורר ויתגלה בה

כיסויים, וכאשר האדם מגלה נקודת נשמת משיח שבקרבו מקרב התיקון השלם, לפי שע"י שיתקנו הנקודת נשמת משיח שיש בכל אחד ואחד בפרטות יתגלה אורו של משיח בכללות במהרה^ה.

[לדוגמא ידוע שיש עשרה מדריגות בשירה, והמדריגה העליונה שבהם הוא 'אשרי' שהוא בחינת כתר שבשירה (תיקוני זוהר תיקון יג כז:), והוא מזמור 'אשרי העם שככה לו', ו'ככ"ה' הוא ראשי תיבות כ'תר כ'ל ה'כתרים,

ב. עי' שבת קא: ושם ברש"י ד"ה משה.

ג. ליקוטי תורה לאריז"ל (ריש פרשת ויחי): 'עד כי יבא שילה', הנה שילה ומשה שניהן שוין בגימטריא, כי משיח בן דוד הוא נקרא שילה, וגם מצינו שמשח הוא סוד משה.

ד. בן פורת יוסף (פרשת ויחי ד"ה ונ"ל דאיתא בפסוק): דאיתא בפסוק 'וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה וגו' ומשה היה רועה' וגו', וכתבתי בזה דיש שני מיני גלות, אחד גלות החומר והגוף אצל האומות, ב' גלות הצורה והנשמה אצל היצר הרע, שהוא המיצר והשונא הגדול של האדם, שמטריד את האדם בעסק הגוף וצרכי עולם הזה, שלא יהיה פנוי לפקח על עסקי נשמתו, ושני מיני גליות הנ"ל זה נמשך מזה, וכאשר 'קרבה אל נפשי גאלה', שהוא גאולת הנפש והנשמה מיצר הרע, אז מיד הוא גאולה כוללת החומר והגוף משיעבוד וגלות האומות.

וכן הוא בתשואות חן (פרשת נח ד"ה ותבא אליו): אמר הבעל שם טוב ז"ל בענין הכתוב (תהלים סט, יט) 'קרבה אל נפשי גאלה' שהוא תפילה על גאולה פרטית של הנפש שלו מגלות היצר הרע, וכשיגאל כל אחד גאולה פרטית, אז יהיה אחר כך גאולה כללית, ויבוא משיח במהרה בימינו אמן, וידעו אותו מקטנם ועד גדולם לעשות הכל לשמו יתברך בלבדו.

ה. לקט אמרי פנינים להרה"ק מקאמאראנא: לכוון בקדושת כתר בשם ככה [והוא ר"ת] 'כתר כל הכתרים' [עולה בגימטריא] אלף משה, והוא סגולה נפלאה להעלות הנשמות מעמקי הקליפות, וזהו ואם ככה את עושה לי (בפ' בהעלותך) והבינהו היטב, שבאמת בכל ערב שבת [וכו'] עיין בפרי עץ חיים בשער השבת פרק ה' ענין נפלא, ותבין, 'אם ככה את', אלף משה כתר כל הכתרים, [זהו ר"ת 'אם ככה', אלף 'משה כתר כל הכתרים'].

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם ג

יפה, שמאה וחמישים הוא אחד מארבעים של שש אלף, ואז היה משלים בחינת תרומתו לתקן נקודת משיח שלו בעין יפה.

והנה בני ישראל נקראים 'ראשית תבואתו', וכמו שכתוב (ירמיה ב, ג) 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתו', כי בני ישראל הם היופי והחשיבות של העולם, שכל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל' והיינו שיש בכל איש ישראל חלק ממשה רבינו הנקרא תרומתו של עולם, ואם היה מתקן בחינת תרומתו היה נתקן גם בחינת נשמת משיח של כל ישראל.]

התעוררות והארת נקודת משיח בנשמה ע"י מצות תפילין דוגמת הארת המנורה לישראל בבית המקדש

לחבין בעומק יותר משמעות הדברים הנ"ל, ניקח לדוגמא את מעשה המנורה שהוא אחד מהדברים שנאמר בו 'כאשר צוה ה' את משה', דהנה כידוע דבשעת מתן תורה קבלו כל ישראל שתי כתרים כנגד נעשה ונשמע, ואח"כ כשחטאו בעגל

הנקודה הפנימית שבתוכה, ועד שלא יתוקן כל נשמות ישראל בלי שום יוצא מן הכלל לא אפשר שיהא התיקון השלם, ואין הקב"ה ממתין לנשמות גבוהות כמו הר"ר אלימלך זי"ע והחבריא שלו, רק על נשמות ישראל הנדחים בכל מקומות שהם ועל פשוטי עמך בית ישראל, שיתעלו ויתגלה הניצוץ הקדוש הטמון בקרבם.

[אנב נזכיר בענין זה חשבון נפלא המובא בקדמונים¹, שמצינו אצל משה רבינו שהיו ימיו מאה ועשרים שנה, ואם נחלק שש אלף שנה שהם ימות העולם לחמישים הרי כל חלק מאה ועשרים, נמצא שמאה ועשרים הוא אחד מחמישים של שש אלף, והוא מדה בינונית מג' מידות שיש בהפרשת תרומה (תרומות פ"ד מ"א), מדה טובה אחד מארבעים מדה בינונית אחד מחמישים ומדה רעה הוא אחד משישים, מכאן שמשה רבינו נקרא תרומתו של עולם. וכתבו ג"כ שלזה מצינו שהרבה משה רבינו והתפלל תקט"ו תפילות כדי ליכנס לארץ ישראל, שאם היה חי מאה וחמישים שנה היה זוכה למדריגות עין

1. כתבי האר"י שער הגלגולים (פרק טו), ובספר אדרת אליהו (להגר"א, דברים לו ז), שלכך כתיב 'ויבכו אותו שלושים יום כל בית ישראל', שאם היה חי במדת עין יפה היה חי עוד ל' יום.

2. רש"י בראשית א א ד"ה בראשית ברא: אין המקרא הזה אומר אלא דרשינו, כמו שדרשוהו רבותינו, בשביל התורה שנקרא ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקרא ראשית תבואתו.

מילי דמלכא

אל עליון תאציל עלי וכו' ושבעה קני
המנורה יאירו' וכו'.

ובן אנו אומרים בנוסח ה'לשם יחוד'
שלפני הנחת תפילין 'לשעבד בזה
תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך
שמו', ולכאורה האיך משעבדים את
תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו ע"י
התפילין, הלא המחשבה של האדם
מתעורר במה שענינו רואות, והלא
העולם הזה הוא מלא תאוות שפילות
ותענוגים גשמיים ואיך לא יהיה רודף
אחריהם, והתשובה הוא, שעל ידי
שהתפילין מאיר במוחו של האדם
אורו של הקב"ה, אז הוא נותן כוח
בהמוח שיראה ויסתכל רק בראיה
רוחנית ואלוקית, ויבין וישכיל
שפנימיות כל דבר הכל הוא אלוקות,
וצריך האדם להשתמש בראיתו רק
לעבודתו יתברך שמו, שהוא לבדו הוא
ואין זולתו, ועי"ז יתעורר בו תשוקה
נפלאה לדבקה בו ית', ולהתקרב את
ה' וליהנות מזיו שכינתו שהוא מקור
הכל, ועי"ז ממילא מתבטלים כל שאר
תענוגי והבלי עוה"ז, כי כל מה
שרואה בעיניו איננו עוד ראיה גשמית
רק ראיה רוחנית.

הפסידו אותן כתרים", וכמוש"כ (שמות
לג, ו) 'ויתנצלו בני ישראל את עדים
מהר חורב', וכנגד מה שהפסידו
ישראל הכתרים שקבלו במתן תורה
יש לנו היום מצות תפילין שהוא כעין
כתר על ראש האדם והם ה'עדי'ו'
והתכשיט שלנו".

והנה בתפילין של ראש יש כעין
צורת מנורה בשני השיני"ן,
אחד של ג' ראשים ואחד של ד'
ראשים, ויחדיו הם ז' כנגד ז' קני
המנורה. וביאור הקשר והשייכות
ביניהם נראה לומר, שכמו שהמנורה
היה מאיר אורו לכל העולם כולו,
ועדות הוא לישראל שהשכינה שורה
בישראל (שבת כב.), כמו כן התפילין
בראשינו מאירים לנו את הדעת
שבמוח, שהמוח של האדם יש לו כח
של ראיה [ואין הכוונה על ראיה
גשמי, רק מה שמבין בשכלו ע"י
חכמתו וע"י התבוננות בדבר נקרא
ראיה, והוא בחינת ראיה שכלית], ואור
זה שבתפילין מאיר במוחו שיוכל
להסתכל ולראות באור בהיר ע"י אור
השם הממלא כל את העולם, וכך אנו
אומרים אחר הנחת תפילין 'מחכמתך

ח. ועל פרע"ח (שער השבת פרק ח), שמשה רבינו אחר חטא העגל לקח הכתרים שלהם,
ובשבת מחזירים להם לפי שאינו רוצה ליהנות משל אחרים, וזהו פירוש 'ישמח
משה במתנת חלקו', עיי"ש.

ט. עי' בזוהר (ח"א רסב. בהשמטות) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, ההוא
עדי עילאה תפילין דרישא ודרעי דשוויין ביד כהה אעדיאו מנהון, ומאן אתר
אתייהב להון מהר חורב, ע"כ.

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם ה

חוה', שאנו מבקשים מהשי"ת שיאיר בנו כח הדעת שנוכל להסתכל בעולם הזה מתוך אורו ית' בבהירות הדעת, וכמו שביקש דוד המלך ע"ה לדעת בארץ דרכך' (תהלים סו, ג), ועל ידי זה נהיה מחוברים אליו בכח עליון ובהתקשרות אמיתי, ולא להתאוות ולהימשך אחר כל מיני תאוות שפילות והבלים שיש בעוה"ז, רק כל מה שנראה בעינים בעוה"ז יהיה ראייה רוחנית ואמיתית, וכ"ז ע"י התפילין המאירים לנו את המוח בבהירות הדעת.

שמות הקדושים שם מ"ה ושם ב"ן המאירים לנו בפנימיות ובחיצוניות

נקודה הזאת שהוא נקודת משה הוא הנקודה הכי עמוקה שיש באדם, והוא נקרא בשם הוי"ה במילוי אלפיי"ן, שהוא בגימטריא מ"ה, שהוא אחד מארבעה אופנים שאפשר לכתוב ולמלאות את השם הוי"ה, שהם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, וכשנעיין בהגדה של פסח נמצא שההגדה מלא מהשם הזה, וכגון מ"ה נשתנה, מ"ה העבודה, זאת לכס', על שום מ"ה, כל אלו רומזים בפנימיות על שם הק' מ"ה,

מיד אחר יציאת מצרים צוה הקב"ה לעשות תפילין כדי שישאר האור בנפשם

זהו הטעם שצויה להם השי"ת מצוות תפילין מיד אחר יציאת מצרים, כי ביציאת מצרים נגלה עליהם הקב"ה בכבודו ובעצמו' שהוא אור למעלה מהשגת אנוש [וכמו שנבאר להלן], ומכיון שרצו ישראל שישאר אותו הגילוי הגדול והנורא חקוק בלבם, צויה להם השי"ת שיעשו תפילין, וע"י התפילין יאיר במוחם הראיה החושית שראו ביציאת מצרים, כי אור התפילין גדול ונעלה כל כך שהוא מתלבש אפי' בעור של בהמה, [וכידוע שכל מה שגדול האור יש לה היכולת לירד ולהאיר יותר למטה בתחתונים], וכל זה הוא כדוגמת השבעה קני מנורה בביהמ"ק שהיו מאירים את העולם בכל מקום שמלא כל הארץ כבודו, כמו כן מאיר אור התפילין בפרטית המוח של כל אדם.

ממעם זה אנו אומרים ג"כ אחר הנחת תפילין 'וארשתיך לי לעולם וכו' וארשתיך לי באמונה וידעת את ה" (הושע ב, כא), ודעת הוא מלשון התחברות והתקשרות וכמו שכתוב (בראשית ד, א) 'והאדם ידע את

י. כידוע שיש ד' מיני אופנים האיך יכולים לכתוב שם הוי"ה במלואו, והם נקראי בסה"ק ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, אופן א' של מילוי יודי"ן, דהיינו - יו"ד ה"י וי"ו ה"י, וזהו בגימטריא ע"ב, אופן ב' של מילוי יודי"ן, דהיינו - יו"ד ה"י וא"ו ה"י וזהו בגימטריא ס"ג, ויש עוד מילוי בהה"ן, דהיינו - יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה, וזהו בגימטריא ב"ן, ויש עוד מילוי באלפיי"ן דהיינו - יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וזהו בגימטריא מ"ה.

מילי דמלכא

והיינו שמצד אחד משמע שיש לו קבר שנקבר שם ודלא כאליהו הנביא שעלה לשמים עם גופו, אבל מצד שני אין אנו יודעים ומעולם לא נדע היכן מקום קבורתו, שדבר זה מורה שבעצם עצמותו של משה רבינו אין לו שייכות עם גוף גשמי בכלל. ואף אם נחפש בכל מקום ונעשה תחבולות ע"י אופנים שיש כהיום בעולם כגון ל, $I = S$ כדי למצוא את מקום קבורתו לא נמצא, כי מכיון שכתוב בתוה"ק י'לא ידע איש את קבורתו', זאת אומרת שלא שייך למוצאו, מ"מ משתמשים בזה הלשון כדי לחלק באפס מה שגופו נבדל מעצמותו.

בעי"ז מצינו בארון הקודש שאמרו חז"ל (יומא נג:) שארון במקומו נגנו, ומנסים הערביים לחפשו ולמוצאו בכל מיני אופנים, וחופרים מחילות ומערות עד היום הזה, אבל כיון שמצינו בחז"ל (שם כא.) שמקום ארון אינו מן המדה, א"כ אפשר לחפשו כל היום ולא ימצאו אותו כי הוא מדה רוחני, וכמו"כ הוא הענין עם גופו של משה שכל כולו רוחני.

לבן מצינו דבר עמוק בפרשת פנחס במעשה דזמרי שאז נולד נשמת אליהו², מכיון שהתחיל המעשה שם בעיני חטאים ותאוות גשמיים

וכן נמצא כמה פעמים בהגדה השם ב"ן שהוא שם הוי"ה במילוי ההי"ן, כגון 'וכאן הב"ן שואל', 'כנגד ארבעה בני"ם דברה תורה', וכן יש לנו רמזים בהגדה עד אין שיעור ואין ערך, ואכהמ"ל, ואף שבשפשטות דברי ההגדה מדברים ממצוות סיפור יציאת מצרים שאדם מחוייב לספר לבניו בלילה זו, מ"מ בפנימיות הענין מדברים ומספרים בשמות הקדושים מ"ה וב"ן.

משה רבינו בבחינת מ"ה דומה למלאך אלוקים שאין לו גוף ואליהו הנביא בבחינת ב"ן שעלה לשמים עם גופו

ובדרך כלל הוא, ששם מ"ה הוא בחינת עולם התיקון, והוא מורה על פנימיות יותר ושייך לעולם הנשמות, ושם ב"ן שייך יותר לעולמות בבחינות חיצוניות יותר, ומצינו חילוק זה בין משה רבינו ואליהו הנביא, שמשה רבינו רומז לשם מ"ה וכמו שאמר 'ונחננו מה' (שמות טז, ז), ואליהו רומז לשם ב"ן והוא גם בגימטריא ב"ן. ועומק ההבדל ביניהם הוא, שבאליהו מצינו שעלה ונתעלה בסערה השמימה עם גופו³, משא"כ במשה רבינו כתיב 'ולא ידע איש את קבורתו' (דברים לד, ו),

יא. עיין מלכים ב' א-ב.

יב. ילקוט שמעוני פנחס פסוק ג'.

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם :

הוראת עבודת המשכן שכל מצוה ומצוה שאדם עושה יכול לקשר נפשו לנקודת משיה שבו

נמצינו למדין, שכאשר כתוב בתורה 'כאשר צוה ה' את משה' הכוונה הוא על פנימיות הקשר שהיה להקב"ה עם משה רבינו, וכשנאמר שעשה משה רבינו את המנורה אין הכוונה רק על המנורה החיצונית הגשמית ותבנית המנורה, רק גם על פנימיות האור, שמשה רבינו התקשר אליו והדליק האור הפנימי שעליו רומז המנורה^ג, ועל ידי זה נפתח והאיר האור לכל העולם, שיוכל כל איש ישראל לקשר את עצמו לאורו של המנורה, בכדי להאיר בליבו הארת ובהירות הדעת ולעורר הנקודה הפנימית שבנפשו. וכן אדם המניח תפילין ורוצה לקשר את עצמו לפנימיות מצות תפילין כנ"ל, שיוכל לקשר נפשו ולהאיר את ליבו ועיניו לבוא לראיה רוחנית. וכן מצינו בספה"ק^ד שכשאדם אומר 'למנצח בנגינות מזמור שיר' בצורת המנורה אז מעלים עליו כאילו הדליק את המנורה בביהמ"ק^ה, והיינו שממלא את העולם כולו באור ה', וכשאדם זוכה ומדביק נפשו באור זה זוכה לאור באור החיים, ובכל מעשיו ובכל

השייכים לגוף, מיד בא פנחס ועשה מה שעשה, וכמו שכתוב (במדבר כה, ז) 'ויקה רמת בידו' וכו', וקינא קנאת ה' צבאות עד שעצר המגיפה, ובשכר זאת זכה ונתעלה לנשמת אליהו הנביא, ואילו משה רבינו כתוב בו אז 'והמה בוכים פתח האהל', והענין הוא, לפי שמשה לא היה יכול להתערב בענינים אלו מכיון שאין לו שייכות עם ענינים גופניים, ודוקא פנחס השייך יותר לעניני חיצוניות וגופניות התערב מיד ונכנס בתוך הענין, ועל ידי זה ראה מעשה ונזכר ההלכה וכדאיתא (סנהדרין פב.).

וכן מצינו בפרשת שמות במעשה דבתיה בת פרעה בזה שנגעה בגופו של משה היה זה נחשב לפגם, וכן במראה הסנה מצינו שאמר לו הקב"ה למשה 'של נעליך מעל רגליך' (שמות ג, ה), והכוונה בזה היה, שכידוע שנעלים רומז לגוף (תיקוני זוהר כז.), ומכיון שאין לו שייכות עם גוף וכנ"ל והיה קדוש בבחינת מלאך ממש ועוד יותר מזה, על כן נצטוו להסיר ענינים הרומזים לעניני הגוף. וכן הוא באופן כללי שכשמדברים מעבודה הנוגע לנשמות משתמשים בשם מ"ה, וכשמדברים מעבודה הנוגע לגוף משתמשים בשם ב"ן.

יג. עי' זרע קודש פרשת תצוה (ד"ה ואתה תצוה השני) ביאור כל הענין.

יד. הובא בשם ספר אבודרהם, ועי' בספר שבט מוסר ח"ב פל"א אות י"ב.

טו. עי' באר משה פרשת בהעלותך.

מילי דמלכא

המקרא פירושים והבנות חדשים
שלא למדנו מקודם.

ההסבר בזה בעומק הדברים הוא,
שהקב"ה נתן לנו את התורה
באופן נצחי והתקשרות אמיתי, וכל
ענין וענין שיש בתורה הוא נצחי
ועומדת לעד ולעולמי עולמים, ואף
אם אין יודעים כהיום בדיוק איך כל
נקודה ונקודה שבתורה נוגע לנו
למעשה בחיינו, מ"מ אנו יודעים
האמת שכל פרט ופרט של התורה
נצחיות הוא לנו, וכל זה קבלנו ע"י
משה רבינו ע"ה שהיה שליחו של
מקום לתת התורה לישראל, ובכחו
הגדול שהוא כח הדעת של משה
השפיע את אור התורה לכל ישראל,
וכלל ישראל בכל הדורות נמשך אחר
זה הכח, ובכח זה יש לכל איש ישראל
קשר נצחי עם משה רבינו שהוא
הנקודת המשיח שלו.

**בליל הסדר הקב"ה יורד ומתגלה
בכל איש ישראל בכל מצב
שנמצא**

כאשר בא ליל הסדר, והאדם אומר
בהגדה 'ועברתי בארץ מצרים
בלילה הזה אני לא מלאך אני ולא
שרף, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו',
הוא חושב לנפשו מה שייך אלי כל
ההשגות ואורות הגדולים האלו, הרי

דרכיו הוא יודע את ריבונו ומאירים
באור ה'.

**כל פרט מתורתינו הקדושה הוא
ניצחיות, ונטמן בה נקודה פנימיות
הנוגע לכל איש ישראל**

יסוד זה של הראיה הרוחנית שיש
בכל דבר נוגע לכל התורה הק'
בכללות, שאם לא כן לא מצאנו ידנו
ורגלינו בכל התורה כולו, כי אין
פרשיות התורה סתם סיפורי מעשיות
מההסטוריה של האומה הישראלית,
כדי שנדע מה אירע לאבותינו במשך
הדורות, רק בכל נקודה וענין של
התורה הק' יש נקודה פנימית וניצחית,
ויש בה ענין ולימוד הנוגע לנו לחיינו,
וכשלומד בדברי התורה הק' צריך
לחבר עצמו לזה כדי להתעלות
ולהתקרב עי"ז להקב"ה.

ניקח לדוגמא פרשיות ויקהל פקודי
שקראנו עכשיו בתורה, שחזרו
ונשנו בהם עניני הקמת המשכן
וכליו ובגדי כהונה, ולכאורה פליאה
נשגבה היא, שהרי לא נתחדש דבר
שלא ידענו אותו מפרשיות תרומה
תצוה, ואפילו שאר הפרשיות הרי
כולנו יודעים אותו כבר מכתה ב'
וג' ישר והפוך, ועכ"ז אנו לומדים
אותו בכל שנה ושנה במשך כל ימי
חיינו^{טז}, ומעיינים ולומדים במפרשי

^{טז}. וכמו שידוע הסיפור מהסתבתא שאמרה שאיננה מרחמת עוד על יוסף הצדיק, כי
כבר ראה בשנה שעברה שאחיו הולכים למכור אותו ועכ"ז לא שמר עצמו מהם...

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם ט

פלא הוא שמה רבינו שעשה את כל המופתים האלה בשליחותו של הקב"ה בעצמו לא נזכר שמו בסיפור יציאת מצרים

[ובאמת פלא גדול הוא שאין אנו יודעים מי חיבר את נוסח ההגדה שאנו אומרים, ובכל שנה ושנה מדפיסים הגדות חדשים וגם ישנים והוא חלק מחיינו ממש, ועכ"ז אין אנו יודעים מי חיברו, והגם שמקובל שהרבי ר' בונם מפשיסא אמר שרואה מסגנון הלשון שאלהו הנביא כתבו, אין זה רק לאנשים כערכו שהיה להם חכמת שלמה והיו יכולים לומר כך, אבל לכל העולם אינו ידוע מי כתבו, וכן קדש ורחץ וכו' אין אנו יודעים המקור לזה, רק אנו יודעים שאינו מזמן חז"ל רק בערך מזמן תקופת הראשונים.]

ביאור הדבר הוא כנ"ל, ובאמת טמון בזה מוסר השכל גדול מה שבעל ההגדה בא ללמד אותנו, כי הגם שבעצם משה רבינו עשה כל המופתים האלה והלך לפרעה בשליחותו של הקב"ה והוציא את ישראל ממצרים, אין זה החלק של משה רבינו שאנו צריכים להתקשר אליו, ואין זה הנקודה שבו אנו צריכים להתעסק, רק העיקר הנוגע לנו הוא, החלק של משה רבינו שטמון בכל איש ישראל ונקודת משיח המאיר בלבינו, שזהו ענין יציאת מצרים האמיתי, ולכן העלים בעל ההגדה בכונה את שמו של משה בכל סדר

אני יודע שפל מצבי וערכי, ואיך שייך לומר מה שנאמר בזה"ק שהקב"ה וכל פמליא דיליה יורדים בלילה זה לתוך ביתי, וכי אחיה כבעל דמיון, אכן הוא מאמין בדברי הזה"ק שלצדיקים וקדושים באמת הדבר כן ולהם שייך כל המדריגות והגילויים שיורדים בלילה זה, אבל למעשה אנו אומרים לאחמ"כ 'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים', והלא כל בני ישראל אומרים את ההגדה מקטון ועד גדול בלי חילוקי מדריגות, ולא רק הר"ר אלימלך וחבריו.

התשובה ע"ז הוא היסוד שדברנו, שיש נקודה בכל איש ישראל מנשמת משה רבינו והוא נקודת משיח שלו, ונקודה זו צועק אליו 'בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים' לי דייקא, ובאותו שפל המצב ברוחניות שהיינו אז בערות מצרים בא הקב"ה בכבודו ובעצמו לגאלנו ובחר בנו להיות לו לעם סגולה, וע"כ כל הגילויים וכל האורות של הלילה הזה שייכים גם לי, בלי נפק"מ באיזה מצב ומדריגה אני נמצא.

כשנתבונן נבחין בדבר פלא, שלא נזכר שמו של משה רבינו בכל ההגדה, רק פעם אחת נאמר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', וגם שם אין הכוונה להזכיר משה רבינו שעשה ופעל כל האותות והמופתים והוציא את ישראל ממצרים, ולכאורה

כשאדם לומד הפסוק 'בראשית ברא אלוקים' במדריגה פשוטה, מיד ישאל הלא זה כפירה, וכמו שמבואר בגמ' מגילה (ט) במעשה דתלמי המלך, וכן משמע מרש"י (בד"ה בראשית השני) שרוצה ליישבו, אבל אדם הנמצא בדרגה גבוה יותר, אזי אינו מקשה הלא כפירה הוא, וכשלומד את דברי רש"י יודע שלא זהו קושית רש"י ולא זהו תירוצו של רש"י, כי אצלו אין מחשבות של כפירה והכל מאיר באור אחר, מכאן שהכל תלוי בדרגת האור שבו הוא נמצא, ואם עובדים את הקב"ה כמו הבעל שם טוב אז רואה הכל באור של בעל שם טוב, ואם אוכלים קוגל וכו' ושקוע בגשמיות, אז מאירים לו הענינים באופן גשמי... וכשאנו מדברים מעבודת הקב"ה כמו הבעל שם טוב אין הכוונה להפארפע"ל צימע"ס, וגם אינו תלוי אם אוכלים הקוגל לפני הטשולנט או טשולנט לאחר הקוגל, כי בדברים אלו עדיין לא נעשים כמו הבעש"ט, רק צריכים לעשות גאנץ אנדערע זאכן...

סדר השתלשלות כל האורות הנשפעות מלעילא

לאחר הקדמה זו נשכיל להבין האיך הוא הסדר כשהקב"ה משפיע את האורות המתחדשים ויורדים מלעילא, שתחילה הוא בבחינת אור פשוט, ואחר כך משתלשל ונעשה 'מים' שבוה כבר התחיל להתגשם

ההגדה וסיפור יציאת מצרים, כדי שכל אחד ואחד ימצא את נקודת משה שלו בעצמו, ולא בתור סיפור דברים בעלמא.

דרגות וכמות האור הנשפע לאדם תלוי בעבודתו ומדריגתו

תמיהה גדולה יש לתמוה במה שאנו אומרים 'פסח זו שאנו אוכלין על שום מה, על שום שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים, שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי אבותינו' וכו', ולכאורה היתכן שהקב"ה נכנס לבתי מצריים המלאים שטיפה וזוהמה, וכשהגיע לבתי בני ישראל אז לא היה יכול ליכנס, ואי משום כדי להרוג בכורי מצרים היה יכול לעשות זאת גם אם לא היה נכנס בתוכו, והוא תמוה מאוד ויש לעיין בזה טובא.

בברי להבין הענין נרחיב הביאור בהמושג של 'אור', הנה בפרשת בראשית בתחילת בריאת שמים וארץ כתוב 'ויאמר אלוקים יהי אור' (בראשית א, א, א), ובאור יש הרבה בחינות ומדריגות, יש בחינת אור כפשוטו, כגון אדם שנמצא בבית אפל אינו יכול ללמוד מכיון שאין לו אור, אבל יש בחינת אור במדריגה גבוה יותר, שהמושג של 'יהי אור' אינו אור ממש שמאיר את החדר שלו, רק המושג של 'ויהי אור' היינו שהתורה יאיר בפנימיות ליבו.

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם יא

והתעורר בלבם הנקודה הפנימית, ועי"ז התלהב נפשם בתשוקה עילאה לעשות רצון קונם, עד כדי כך שכמעט לא היה להם בחירה שלא לעשות את המצוות, ואפילו הפורקי עול וכל הנדחים שבהם שלא רצו למול עצמם עד עכשיו ולכן לא יכלו לעשות את הפסח כי היו ערלים, באו וצעקו אל משה שרוצים לעשות קרבן פסח, כי בעת שהקב"ה מאיר אור בנשמת האדם מתעורר הנקודת משיח שבו, ומוזה מתלהב בנפשו וייצא מכל גדריו ובלתה נפשו לה' לקיים מצותיו ולדבקה בו.

בזה יובן מה שמקשים המפרשים¹⁰, שבהגדה כתוב 'אני ולא מלאך אני ולא שליח' וכו', וכתוב אחד אומר 'ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם' משמע שהיה שליח להשחית. ולפי הנ"ל יובן מאוד, דאותו אור שהאיר ונתגלה במצרים ע"י שירד הקב"ה בכבודו ובעצמו, הרי לישראל היה זה גילוי אור של 'אני ולא מלאך', ולמצריים היה אור זה להם 'למשחית'.

זהו הבוונה כשאנו אומרים שפסח הקב"ה על בתי בני ישראל, היינו שלא נתן האור להאיר בתוך בתי בני ישראל כל כך עד שלא יוכלו לקבל את האור ושיצאו נשמותיהם על ידי זה, כמו שהיה עם המצריים, אלא

קצת, ומזה נעשה 'רקיע', ורקיע הוא כבר עירוב של אש ומים ביחד, ואח"כ משתלשל ויורד לעולם הזה הגשמי, נמצא שמהיציאה מלמעלה עד שמגיע לעולם הזה עובר כמה דרגות של התלבשות והגשמה, ולפי עבודת האדם כך הוא זוכה שיאיר אצלו, ואין האור שוה אצל כל אחד ואחד, וכך הוא הסדר בכל הכוחות וההשפעות היורדים לעולם הזה, כמו כח ההולדה וכח החידושי תורה שיש לאדם, שעוברים הד' יסודות הנ"ל.

בשעת יציאת מצרים האיר נקודה הפנימית בנשמת ישראל וע"י אותו האור מתו בכורי מצרים

בשעת מכת בכורות ירד הקב"ה בכבודו ובעצמו לתוך מצרים, וזה היה בחינת אור גדול ונפלא עד אין שיעור ואין ערך, עד שהיה בבחינת לילה כיום יאיר ממש, ואור זה היה מאיר לישראל כל מ' שנה במדבר על ידי עמוד הענן¹¹, כמוש"כ (שמות יג, כב) 'לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה', ואותו האור הגדול נכנס לתוך בתי המצריים ומחמתו מתו את בכוריהם, כיון שנשרפו מגודל האור אלוקי שהאיר ה' במצרים, אבל אצל בני ישראל האיר ההארה ההוא אור אלוקי בנשמתם,

יז. עי' זוה"ק פרשת בא דף לז.

יח. בכלי יקר (שמות יא ד), ובדעת זקנים לבעלי התוס' (שמות יב כג), ועוד.

והרבותא בזה הוא, שבשלמא אדם שנמצא במדריגות הבעל שם טוב הק' ותלמידיו אז אין זה חילוק אצלו איזה אור מאיר בזמן הזה, אבל כשמדברים מאנשים פשוטים כערכינו שאין אנו מרגישים אור בכלל, והא ראייה שאדם יכול ליהות כבר בן שבעים שנה וערך כבר שבעים סדרים בליל פסח ככל משפטו וחוקתו, ועדיין אינו מאמין שהקב"ה יורד ובא אצלו ממש לתוך ביתו בליל הסדר, וזאת לפי שאין אנו מרגישים את האור.

עם כל זה, בא ליל פסח ואנו אוכלים מצה שהוא בגימטריא ע"ב וס"ג, שהוא אש להבת שלהבת ששורף ומכלה כל השטותים והבלים וכל הנארישקייטן שיש לנו, ופותח לנו שער בשבילי צינורות החכמה להאיר את הדעת באופן נורא ונשגב, וזה הוא על ידי החידוש שיש לנו בליל פסח שאינו האור שיש בכל ימות השנה שמאיר רק לתוך שמות ע"ב וס"ג שהם בחינת פנימיות נשמת ישראל, רק אפי' בבחינת ב"ן שהוא הבחינה היותר חיצונית הרומז לבחינת הגופים, שבכל השנה כולו הגוף הוא מסך ומכריל המעכב מהאור אלוקי להאיר בנשמתו, אבל בליל פסח מתבטלים כל המסכים, ומאיר אור בהיר עד שאפי' הגוף מרגיש את האור ה' השוכן בתוכו, שאם לא כן לא היה השי"ת מצוה אותנו לעשות ולאכול מצה, אלא היה מספיק שכל אחד ואחד יקרא קריאת שמע ויקבל עליו

שהאיר באופן של דילוג ופיסוח כדי שיוכלו לקבל את האור ולהאיר נשמותיהם על ידי זה.

במצרים היה ב' בחינות של התגלות, אחד 'אשר פסח על בתי בני ישראל' ואחד 'עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה', ובחינת הפסיחה היה גילוי האור כפשוטו בעצמותו באופן שאין בני אדם יכולים לקבלו כלל וכלל, וזהו הפירוש שפסח עליהם שלא האיר האור כמות שהוא, ובתוך בתי מצרים היה הגילוי בבחינת נגלה עליהם בכבודו ובעצמו כביכול, ונכנס לבתיהם והרג את בכוריהם, והאור של 'עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים' זה היה האור הנורא ההוא שירד גם לישראל, רק שהתלבש בלבושים בכדי שיוכלו בני ישראל להאיר את נשמתם, ולעזור נקודה הפנימית בלבם בהתלהבות אש קודש להשם יתברך.

האור הגדול והנורא המתגלה בליל פסח מאיר עד שגם גוף האדם מזדכך ומאיר באור ה'

בענין הזה חוזר הדבר בכל ליל פסח, שיורד האור הגדול ההוא ומאיר בנשמת ישראל, וכל מי שרוצה להתקרב אל הקודש ורוצה שיפתחו לו שערי אורה ומעיינות החכמה הזמן מסוגל לזה. אבל החידוש בליל הפסח יותר מכל השנה הוא, שבלייל פסח מאיר אפי' בבחינת ב"ן שהוא אפי' בתוך החיצונית והגוף של האדם,

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם י

אותיות התורה, וזהו 'א"ת פתח לו', היינו מא' עד ת', ממדריגה עליונה עד המדריגה התחתונה ביותר יאיר אור ה', ואנחנו צריכים לפתוח לו את הדלת שיוכל ליכנס.

אין זה המקום והזמן להיות עניו ושפל ברך, ולומר יודע אני בעצמי שפל מצבי, ולא יתכן שהקב"ה בכבודו ובעצמו יורד אלי, שאם אומרים כן אזי סוגרים את הדלת בפניו ואינו רוצה ליכנס, ואם ראינו שהקב"ה בכבודו ובעצמו נכנס לבתי מצרים המלאים טומאה וזוהמה כדי להרוג את בכוריהם, על אחת כמה וכמה שהקב"ה יורד אלינו, ויהיה מי שיהיה באיזה מצב שיהיה אינו בדרגה פחותה מהמצריים, וכוודאי שבא הקב"ה לראות איך שבניו חביבים עורכים הסדר ומספרים ניסיו ונפלאותיו. הוא שאמר הפסוק (שמות יב, יב) 'ועברתי בארץ מצרים' וכו' בכבודו ובעצמו, והאיר ה' הארה גדולה כל כך עד שדקר ונכנס לתוך לב כל איש ישראל, ונעשו ראויים לצאת ממצרים כי הגיעו למדריגת 'יודעתם כי אני ה' בקרב הארץ', וידעו בכרירות ובבהירות כי אני ה' שוכן בבני ישראל.

אבל מ"מ 'וכאן הבן שואל', היינו שצריכים לשאול ולבקש מהקב"ה לזכות לזה, ו'שואל' הוא ג"כ מלשון שאלה והקפה, שיכולים לשאול בהקפה את השי"ת – מען בארגט א

עול מלכות שמים, רק מכיון שהאור מתלבש אפי' בבחינת ב"ן בחיצוניות צוה לנו לעשות מצות.

עיקר עבודת ליל פסח להאיר ולקבוע בלב ההכרה כי 'בני בכורי ישראל' אף אם אינו במצב שראוי לכך

הארה זו של שם ב"ן מאיר כשאנו אומרים בהגדה 'וכאן הב"ן שואל', שהוא הבן הרביעי שאינו יודע לשאול, והיינו שאינו יודע כלום כמו הגוף שאינו מרגיש כלום, ואפי' עליו אומר לנו בעל ההגדה 'את פתח לו', שצריכים להאיר לו בלילה הזה, לפי שבליל הסדר אין זה רצון ה' שיהיה ראשו בשמים בלבד, אלא העיקר הוא להיות מוצב ארצה ולהאיר בתחתונים. כמו שמספרים על הרה"ק מצאנו זי"ע, שפעם אחת באמצע אפיית מצות בער"פ נאחזו בשרעפיו והיה בדביקות נפלאה, וכך נשאר על מקומו למשך זמן, עד שלקח בנו הרה"ק מגארליץ זי"ע את המצה שאחזו אביו הק בידו וזרקו לאשפה... כי אין עכשיו הזמן של פליען אין הימל... ואף שהלואי שיהיו המצות שלנו באפס מה באיזה מדריגה, ובכל זאת לא יגיע לא מיניה ולא מקצתיה להמצות של הצאנזער רב, אבל הלימוד בשבילנו הוא, שהעבודת ליל הסדר הוא להאיר בתחתונים. וזה מרומז בהמצות הנעשים מחט"ה שהוא דבר קטן וגשמי שאין נראה שיש לו חשיבות, וחט"ה גימטריא כ"ב רמז לאור הכ"ב

מילי דמלכא

איננו ראוים להיות באותה מדריגה של בן להקב"ה, ואין לנו הלב הטהור להבין ולהכיר זאת באמת, מ"מ אפשר לשאול בהקפה בזמן הזה, וכמו שמובא מספרים הקדושים בכיארור מה שאומרים (ביוצרות למוסף שבת החודש) על חודש ניסן 'החודש אשר ישועות בו מקיפות' שהוא מלשון הקפה, לפי שאין הקב"ה רוצה מאתנו רק שנכיר שאנו בניך ואתה אבינו.

טאטע שאע"פ שאין אנו כדאיים וראויים לכך, וכמו הסיפור עם הרה"ק הר"ר אלימלך מליזענסק ששלח את בנו הרה"ק ר' אלעזר להרה"ק ר' פנחס מקאריץ, ובהיותו שם התאנח ר' אלעזר ואמר אוי וויי טאטע... אמר לו הרה"ק מקאריץ ודלמא לאו אביו הוא, והשיב לו 'שאל אביך' מ'בארגט א טאטע"ט. שאע"פ שאיננו כדאי מ"מ אפשר לשאול מהקב"ה, שאף אם

יט. הובא בספה"ק דברי יחזקאל (פרשת מסעי בהפטרה ד"ה שמעו): שהרה"ק ר"ר אלימלך זי"ע אמר מי שמכיר את הצדיש הקדוש ר' פנחס מקארעץ זי"ע הוא מסוגל ליראת שמים. וכאשר שמע זאת בנו הקדוש ר' אלעזר זי"ע נסע לר"פ מקארעץ, ואמר הקדוש ר' אלעזר בעת שישב על השלחן של הקדוש רבי פנחס בזה"ל 'טאטע'. אמר הקדוש רבי פנחס ודלמא לאו אביו הוא, ולא השיבו כלום. וכשנסע הקדוש ר' אלעזר לביתו וסיפר לאביו הקדוש ר"ר אלימלך את הנ"ל, שאל הקדוש ר"ר אלימלך לבנו הנ"ל מה השבת לו, ואמר לא השבתי לו כלום, ואמר לו היה לך להשיב לו הלא כתיב 'שאל אביך', מעי"ן ליה"ט זי"ך א טאט"ע.

כ. ראה בשם משמואל (פרשת משפטים שקלים תרע"ה): וכן נשאר לדורות, שבאותו זמן נתחיים אוצרות השפע של חיים ברכה ושלום בלי אתערותא דלתתא, אלא ע"ז זכות העתיד. וכמו במצרים שהיו ישראל במ"ט שערי טומאה, וכאשר שאל משה רע"ה מה זכות יש לישראל שמה אינן ראוין להיגאל, השיבו הש"י 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה'... וכמו שהגיד כ"ק אדומו"ר הרי"ם זצלה"ה בדברי הפייטן (במוסף לפרשת החודש) החודש אשר ישועות בו מקיפות, היינו מלשון חנוני מקיף. וע"כ כמו שבבריאת העולם באחד בניסן כתיב ויפח באפיו נשמת חיים, כן היו ישראל במצרים שהיו במ"ט שערי טומאה, וטומאה היא מלשון טמטום, היינו שהיו הלבבות אטומים כאבן וכבשר המת שאינו מרגיש באיזמל, וכמ"ש 'ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה', קול דודי דופק על מיתרי לבבם, ובפרשה של החודש הזה לכם שנאמרה בר"ח ניסן נפח בהם רוח חיים חדשים, וכל זה בהלואה ובהקפה למען העתיד, כמ"ש 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה'. וכן נשאר לדורות בכל שנה ושנה בר"ח ניסן ניתנים בלב ישראל חיים חדשים על סמן העתיד ובהקפה כנ"ל, וע"כ ישראל מתאמצים ומתחילים בעבודה מחדש.

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם טו

זהו ענין הפטרה שאנו אומרים בשבת הגדול 'וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים' (מלאכי ג), שמדבר שם מהגאולה העתידה שיבוא אליהו הנביא, וכמוש"כ בהמשך הפרק 'הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם', ומקובל לנו בשם הרה"ק ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע שאמר, שהשבת הזו מסוגל להביא את הגאולה^{כא}, כי בשבת זו מתעורר אהבת אב לבן, כי משיח נמצא כבר על אם הדרך, רק אנו צריכין להכין עצמינו שיהיה לו למי לבוא.

בחינת האור המתלבש בהמצה גדול אף מבחינת משה רבינו שהוא בחינת מ"ה

אור זה הוא נשגב ונעלה עד מאוד עד שאינו נתפס אפי' בשמו הקדוש של משה רבינו, ולכן אינו מזכיר בעל ההגדה שמו של משה רבינו, כי כאמור משה רבינו הוא

ע"י התעוררות הגאולה העתידה בלב האדם בימים אלו זוכה לאור החג שיאיר בשלימות בנפשו

אך כדי לעורר הלב ולזכות להארה גדולה זו, לא סגי רק לומר ההגדה ולדבר ולבכות על כל הצרות והתלאות שעברו אבותינו במצרים, ואח"כ כשמגיעים לעניני הגאולה לישב ולחכות עד שיבוא אליהו, רק צריכין לעשות מעשה בפועל שיבוא הגאולה, על ידי שנפתח את לבינו לעשותה מקום השראת השכינה להשי"ת לשכון בתוכה, ולעורר נקודת משיח שבקרבו המרומז בתיבות 'כאשר צוה ה' את משה', ונקודה זו צריך כל אחד ואחד לגלות בליבו בכדי לקרב ולמהר ביאת משיח צדקינו במהרה ויגאלינו מהגלות הזו, ואין זה גדלות וחשיבות לומר כל היום שיבוא משיח... רק צריכים באמת להכיר שבביאת המשיח ישכון אור בינינו ויהיה 'יהי אור' ממש. ואור זה מגיע להאדם ע"י שמכין את עצמו כראוי, והוא וחוזר ומשנן דיבורים אלו פעם אחר פעם עד שנקבע ונחקק בליבו.

כא. הובא באמרי נועם (פרשת פקודי ד"ה ביום החודש), וז"ל: הנה קביעות זה השנה שנת תרל"ו שהוא שבת ערב פסח הוא דבר חשוב ויקר מאוד, כי גם גאולה העתידה תהיה בקביעות כזו, כאשר מבואר בשם הצדיק מהרמ"מ מרימאנוב [בספרו מנחם ציון בהפטרת וערבה בסעודת ליל שבת ע"פ ד"ה וערבה], אשר לזה אומרין הפטרת וערבה בשבת הגדול דווקא כשחל בו ערב פסח, כי אמרו חז"ל (עירובין מג): אין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי יו"ט כי העם טרודים, ואם כן הלא הגאולה תהיה ביום א' דפסח, כי בניסן עתידין ליגאל, ואליהו יבוא יום מקודם, כמ"ש (מלאכי ג כג) 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה', וא"כ איך יבוא בערב פסח, הלא העם טרודין. אלא ודאי שיהא אז שבת ערב

מילי דמלכא

אין אור של פסח מתלבש], לפי שיש בחינת האור של 'אשר פסח' שהוא האור שהוא למעלה מהשגת אנוש מלקבל, ויש בחינת האור של 'עד שנגלה' שהוא באופן שאפשר לקבל עד כפי שידינו מגעת וכנ"ל, אבל גם באור של 'אשר פסח' אין הכוונה שאינו נמצא בזמנינו, רק שהוא גבוה מאוד והוא נקודה עמוקה בסוד היסודות של פסח.

לקרב כל האמור אל השכל, אפשר לומר ע"פ מה ששמעתי פעם מהמגיד המפורסם ר' יענקעלע גאלינסקי זצ"ל על מה שאמרו חז"ל (קידושין לט:): ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, משל לאדם שעולה לאוטובאס ורוצה לשלם בשטר של מאה דולר, יאמר לו הנהג שירד מאחר שאין בידו לפרוט המאה דולר, משא"כ אדם שעולה עם שתי דולרים יוכל לעלות להאוטובאס, נמצא שהראשון אף שיש לו מאה דולר אינו יכול לעלות, ואי אפשר לומר שאין לו כסף לשלם על הנסיעה, כי הרי יש לו, רק שהוא סכום מדי גבוה הנצרך לזה. וכמו"כ לעניינינו, אור זה הוא גבוה מאוד מכדי שיוכל בזמן הזה להתלבש בבשר בהמה של קרבן פסח, ואם היה לנו הביהמ"ק קיים על מכוננו וכהנים בעבודתם ולוויים לשירים ולזמרם אז היינו

בחינת שם מ"ה ואור זה המתלבש במצה הוא מבחינת השמות של ע"ב וס"ג שהם אורות גבוהים ונשגבים יותר משם מ"ה, והם יורדים ומתלבשים במצה הנעשה מחטה גשמית כנ"ל, להורות שהם מאירים עד המקום הנמוך ביותר ששייך, ובכח כל איש מישראל יש מקום ומצב שבו יש לו שייכות לאור זה, ואף שבדרך כלל אין האור הזה מתלבש בעולם הזה, ולכן אמרנו לעיל שלא היה יכול ליכנס לתוך בתי בני ישראל, שאם היה נכנס היו נשרפים מגודל האור ההוא, עם כל זה בפסח הוא מתלבש בתוך המצות שלנו.

גם האור של הקרבן פסח מאיר בשלימות בליל הפסח ובהתגלות יהיה כשיבוא משיח צדקינו ויבנה הביהמ"ק

אפילו בזמן הזה שאין לנו את הקרבן פסח, עם כל זה אין הכוונה שאין האור הזה נמצא כאן, שבוודאי האור מאיר בתוקפו רק שאין אנו במצב ומדרגה שנזכה לכך שיוכל אור נעלה זו להתלבש בבשר בהמה גבוה [הגם שבתפילין מצינו שמתלבש בעור בהמה, וכן במצה שלנו מתלבש האור הנ"ל, עם כל זה בבשר בהמה

עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם יי

די אור איז דא!! די אייבישמער איז דא!! ולמי שמאמין בזה אז ויקרא ה' אל משה, הקב"ה קורא ומעורר הבחינת משה שבקרב ויכול לילך ולהקריב קרבן, ובעוה"ר שאין לנו ביהמ"ק ואין לנו קרבן אז צריכים אנו להקריב את עצמנו ולמסור נפשינו למען שמו במקום קרבן, ולהכשיר בימים אלו לא רק את הכלים רק גם את הלב, ועי"ז נזכה שיגיע אלינו הקרבן פסח ונקיים את ה'מצות יאכל במקום קדוש' (ויקרא ו, ט), ויעזור השם שנזכה לקיום 'ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים' בב"א.

מקריבים קרבן פסח, והיה האור יכול להתלבש בקרבן פסח, אבל בזמן הזה אין אנו זוכים למדריגה זו, אבל לומר שאין בזמן הזה האור הוא בודאי אינו נכון!! האור הזה מאיר בכל העולמות!! וצדיקים וקדושים אכלו את הקרבן פסח!! והאיך, כי בבשר שלהם היה יכול ליכנס האור הגדול הזה, אבל אם אוכלים כל השנה קוג"ל ושקועים בגשמיות אין האור מתלבש בבשר, אבל מ"מ האור של הקרבן פסח קיים, ועדיין אפשר להתקרב ולהתחבר להאור הזה לכל איש ישראל במדרגתו.

והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור

דרך העבודה הרמוזה בסימני הסדר

בו' (שמות יב, יב מג). עמדו והפרישו הנכרים שביניהם. והיתה נפשם קוהא לאכול, אמרו לו: משה רבינו, תן לנו מה נאכל. אמר להם: כך אמר לי הקב"ה 'וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו אז יאכל בו' (שם פסוק מד), עמדו ומלו את עבדיהם. והיתה נפשם קוהא לאכול, אמרו לו: תן לנו מה נאכל. אמר להם: כך אמר לי הקב"ה סינמומוס [זה הכלל וסוף הדבר (מתנות כהונה שם)] 'כל ערל לא יאכל בו' (שם פסוק מח), מיד כל אחד ואחד נתן חרבו על ירכו ומל עצמו'. ומדרש זה אומר מעצמו דרשוני, שמאחר ואנשים אלו לא יכלו לעשות את הפסח מחמת היותם ערלי לב וערלי בשר, מדוע דחאם משה רבנו פעם אחר פעם ואמר להם שהם אינם

'כל ערל לא יאכל בו', געועי הפחותים שבישראל שהיו במצרים לאכול קרבן פסח

שנו רבותינו במדרשם (שיהש"ר א ג), שבי"ד בניסן - ערב צאת ישראל ממצרים לחירות עולם, היו רבים מבני עמנו, שלא רצו לקיים את דבר ה' ולמול עצמם כדי לאכול מקרבן הפסח כמצווה עליהם (שמות יב מח), מחמת שהיו ירודים ואחוזים בעמקי הקליפה מבלי יכולת לגבור עליו. עמד הקב"ה והעביר ריח מגן עדן בקרבן פסחו של משהכ"ב, 'עד שהיתה נפשם קוהא [פירוש, קשה ומשתוקקת (ראה רמב"ן בראשית מט י)] לאכולכ"ב, ואמרו לו: משה רבינו, תן לנו מה נאכל. אמר להם משה: כך אמר לי הקב"ה 'כל בן נכר לא יאכל

כב. ומדה זו נוהגת בכל דור ודור, שצדיקי אמת זוכים גם עתה להרגיש טעם גן עדן בהאי לילה, כמו שכתב ב'אמרי נועם' (ליום א' דפסח ד"ה ויתן לה): "וירח את ריח בגדיו" (בראשית כז, כז), בבעל הטורים כתוב, אשר 'ליל פסח' עולה בגימטריא 'ריח'. ושמעתי בשם אדמו"ר הצדיק הקדוש מורנו הרב מנדל מרימנוב שאמר אל כבוד אדוני אבי זקני הצדיק מראפשיץ זי"ע, אשר המשיך בליל פסח ריח גן עדן. ובמאמר זה יובנו הדברים יפה.

כג. ראה ברמב"ן (בראשית מט י) המביא מדרש זה ומבאר: 'והענין, שהיתה נפשם נחלשת ומשתברת בגופם מרוב תאותם לאכול מן הפסח שנדבק בו הריח הטוב'.

והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור יט

אבן הפינה לכל מאמרנו הנה הוא, היסוד הגדול שהארכנו בו במאמרי פסח הקודמים (מילי דמלאכ מאמרי פסח - א'), 'ש'מלכות' ה', התגלות כבודו ית' בתחתונים, צומחת ובאה רק מתוככי הגבורות, כשיש ניסיונות וקשיים והיצר הרע מפתה ואומר שאין אלהים בארץ, ומתגברים כנגדו לגלות את כבוד ה'. ומהאי טעמא כל הגאולות תלויים במידת ה'בינה' ששורשה דין (פרי עץ חיים שער חג המצות פרק ז), כי מציאות זו של גאולה שהוא מלשון גילוי שיתגלה כבוד ה' בעולם שהיה מכוסה בגלות, יכולה שתהיה רק אחר שקדם לזה גלות וקושי וביררו שם את נקודת אלוקותו ית'. ולכן לעתיד שבה תהיה 'מלכות' ה' בשלימות – 'והיה ה' למלך על כל הארץ' (וכריה יד ט), מן ההכרח שגם גבורות המלחמה קודם לכן יהיו קשים יותר, ולפיכך דורנו שקודם לגאולה מתאמץ ונלחם בגבורה מול היצר בניסיונות ערב בוקר וצהרים עוד יותר

יכולים לאכול מקרבן ה' לפי שיש נכרים ביניהם או שעבדיהם אינם נימולים, ולא השיב להם מיד את סופו של דבר, שגם אם יעשו כל מה שיעשו, עדיין לא יוכלו לאכול מַזְבַּח הפסח כל עוד והם עדיין בערלתם.

'אשר גאלנו וגאל את אבותינו', שורש הגאולות הם מספירת 'בינה' מצד הדין

על מנת להבין את שלפנינו, נקדים לקיים 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח' (פסחים ו.), להעמיק מעט בבינה יתירה על מהות ליל הסדר ואורו הגדול הבוקע ויוצא, על פי דרכם של המאורות הגדולים רבינו האר"י הקדוש זי"ע וגוריו, ואיתו עמו אור שבעת הימים ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע ותלמידיו אחריו¹², כשמהם יבוא בעזרת ה' מדרש זה אל תיקונו, וממנו נקח צידה להכין הדרך לליל הסדר ורוממותו.

כד. עיין לדברי הרה"ק ה'ערוגת הבשם' בצוואתו לבניו (הכנה דרבה אות י) שעורר על לימוד ספרי חסידות ודעת כהכנה דרבה לקראת המועדים כשם שצריכים ללמוד ספרי הלכה לידיע את המעשה אשר יעשו, וזה לשונו: 'ועל כן הוו זהירים בזה בכל האפשרי, ללמוד בכל פעם גמרא ממסכת השייכות לאותו יום טוב, וכמו כן בספרן של רבותינו הקדושים הצדיקים אנשי מעשה, דברי מוסר השייכים לכל יום - טוב בזמנו ובמועדו. ובפרט בספרים של רבותינו הקדושים תלמידי ה'בעל שם טוב' זי"ע המדברים מקדושת המועדים, מצוותן שתהיו קורין בהם בזמנם ובמועדם, ולא רק בהעברה בעלמא כמדלג על ההרים, כי אם בהתבוננות הלב ובעומק המחשבה, שיתו לבכם לחילה, לדברי מוסר השכל ורמזי חכמה הטמונים שמה, אז תזכו לקיים מצוות התלויות בזמני ששון ובמועדים הקדושים, ביראה טהורה ובאהבה שלימה, בגילה ברינה ושמחה רבה'.

מילי דמלכא

טומאה (זוהר חדש ח"א נב.), ונגלה עליהם מלך מלכים המלכים הקב"ה וגאלם אף שלא היה ראויים, וזיכך את נשמתם אף שלא היו כדאיים, עד שהשתוקקו לעזוב את אלהי מצרים ולהתקרב אליו ית"י.

זוה סוד מה שגילה האר"י הקדוש (שער הכונות דרושי חג הפסח) שבלייל הסדר אין כלל אחוריים – מקום החיצונים, אלא מאיר בו גדלות וקטנות בכת אחת. שמאחר ובלילה הזה מאיר ה' כל כך, ממילא כל הטומאה הרמוזה באחוריים מתבטלת והולכת מצד ריבוי האור. וגם אין ניכר בו שוֹעַ [עשיר] ודל, שהאיש הפשוט

מבדורות הקודמים, כי אנחנו אלו המיוחדים להשיג את הגאולה.

אבן, אף שזהו הסדר הקבוע בבריאה, שיתרון האור בא רק אחר החושך^{כה}, בלילי פסחים החל מפסח מצרים וכן בכל שנה ושנה (דרך ה' לרמח"ל ח"ד פ"ז ועוד), מְשֻׁנָּה השי"ת את העיתים ומחליף את הזמנים, בכך שהוא נותן הארה גדולה מידו הרחבה והמלאה אף למי שלא מגיע לו על פי דין מצד עבודתו בהתגברות על הניסיונות כדי לחדש את קשר החיבור בינו וביננו, וכפי שהיה במצרים שָׁעַם ישראל ברובו לא היה ראוי לגאולה מחמת היותם טבועים במ"ט שערי

כה. ב'זוהר הקדוש' (ח"ג מז:): 'האי קרא אית לאסתכלא ביה, אמאי אמר (קהלת ב יג) 'וראיתי אני' [שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך] וכי שאר בני עלמא לא ידעי ולא חמאן דא, אפילו מאן דלא ידע חכמתא מן יומוי ולא אשגח בה, ידע האי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך, והוא שבח גרמיה ואמר 'ראיתי אני'. אלא הכי תאנא, מאן חכים כשלמה וכו', 'וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות', מן הסכלות ממש אתי תועלתא לחכמתא, דאלמלא לא אשתכח שטותא בעלמא, לא אשתמודע חכמתא ומלוי. ותאנא, חיובא הוא על בר נש דאוליף חכמתא למילף זעיר מן שטותא ולמנדע לה, בגין דאתי תועלתא לחכמתא בגיניה, כמה דאתיא תועלתא לנהורא מחשוכא, דאלמלא חשוכא לא אשתמודע נהורא ולא אתחזי תועלתא לעלמא מניה וכו'. אמר רב יצחק, משל למתוק במר דלא ידע אינש טעמא דמתיקא עד דטעים מרירא, מאן עביד להאי מתיקא הוי אומר האי מרירא'.

וראה עוד ב'מאמרי אדמו"ר הזקן' (שנת תקס"ז עמוד רלז), וב'אור התורה' להרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע (עמוד קנו, קצא, קצב).

כו. כדאיתא ב'עבודת ישראל' (לפסח): 'בליל פסח האירו כל התיקונים והגדלות ברגע אחד כדי להוציא עמו בני ישראל מכור הברזל ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה, וזהו 'כי בחיפזון יצאת ממצרים' (דברים טז ג). ובחינה זו לא היתה מסיטרא דילן כמבואר ב'זוהר הקדוש' (ח"ב צד:), והיה אז היחוד בחינת חתן וכלה הסועדין סעודת אירוסין בבית אביה'.

והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור כא

וסובב את כל ה'סדר' – כידוע מדברי האר"י הקדוש, ובפרט בעסק המצה שבה מכניסים את ההארה האלוקית אל תוכנו שתהיפך להיות חלק מעצמיותנו.

ובה נתבאר בכתבי האר"י (שער הכונות דרושי הפסח דרוש ו), בסדר 'יחץ' לוקחים את המצה האמצעית הרמוזה לספירת הבינה - מקור הגבורות שמשם עתידים להיגאל, שְׁפוּדָה אות ה"א הראשונה שבשם הוי"ה^כ, וחוצים אותה לשני חצאים באופן שהפרוסה הקטנה שאוכלים לשם חובת מצה תדמה לצורת וא"ו, ואת השניה ששומרים לאפיקומן לצורת דל"ת, שכשהם מחוברים יחדיו יצא מהם יחד אות ה"א שלימה, מהדל"ת

זוכה למדרגות נפלאות כמו בעל ההשגה הגדול ביותר, לפי שמצד ה' המשפיע גם החכם הגדול ביותר הוא כלא היה נוכח פני ה' הבא לכל איש ישראל, ואדרבה אותו שיש בו איזה השגה, מתבטל וחפץ להיות ה' שאינו יודע לשאול' ולא להשיג את גדלות ה' ביגיעת מוחו ושכלו, כי לשם – למקום של ה'אינו יודע' - דייקא יורד ה' ומזריח את אורו הגדול^כ.

'יחץ', ריחוק כנסת ישראל להתקרב לה', מחמת הבושה מפני השי"ת

סדר זה של הארת ה' בגדלות וקטנות, המלמד על הארת מלכות ה' בכל המדרגות, הולך

כו. ובודאי שאין בכלל דברנו לומר שאין צריך להכין עצמינו קודם הלילה הזה, משום שהאור הזורח מאת ה' מאיר על כולם בשווה, כי אותו שזכה להתכונן לחג כראוי, ביכולתו לסבול את האור הזה בצד מה וליקח ממנו לאחר זמן, בשונה ממי שלא הכין עצמו קודם לחג, שהאור פורח ממנו אחר ליל הסדר והוא נשאר ריק מכל, והוא נכלל בגדר שוטה המאבד מה שנותנים לו (חגיגה ד).

כח. לטובת הענין נביא את ביאור ענין זה בקצרה, כפי שהתפרש יפה בגליון 'מעיינא דמלכא' (גליון ל): שם הו"ה הבנוי מד' האותיות: יו"ד, ה"א, וא"ו, ה"א, רומז לד' עיקרי הספירות שיש בשמים ובארץ שמהם השתלשלה כל הבריאה (זוהר הקדוש ח"ב כג; ח"ג י; שם רנח. ברע"מ. עץ חיים שער ג פרק א. שער מב פרק יג) וכדלהלן:

אות **יו"ד** - רומזת ל'ספירת החכמה', וְרַמְזוּ לזה, שכשם שהיו"ד היא נקודה קטנה עד מאד, אך היא תחילה לכל אות, שכן לא יתכן להתחיל לכתוב שום אות מבלי שעושים תחילה נקודה קטנה, כמו כן ה'חכמה' היא יו"ד חכמה קדומה לכל מעשה בראשית.

אות ה"א **הראשונה** - עומדת כנגד 'ספירת הבינה' שבאה בסדר היורד אחר ה'חכמה', שבה האדם מתחיל להבין בינה כיצד להעמיד את מחשבת החכמה על תילה, ועל כן, מאחר ומהות ה'בינה' היא לקיחת המחשבה הראשונה וסידורה על

מצת האפיקומן שהיא בצורת וא"ו
זוכים לחבר את הדל"ת יחד עם הוא"ו
ואז נעשה צורת ה"א שלימה.

ועומק עניינו כן הוא, בקצרת הסדר
ישנם ג' מצות הסדורים

את גוף האות ומהוא"ו את רגל
הה"אכ"ט. וכתב עוד, שבעת אכילת
החלק הקטן שהוא בצורת דל"ת -
בקיום מצות אכילת מצה, זוכים לקבל
גדלות המוחין וקרבת ה' בהארה
גדולה, ולאחר מכן כשאוכלים את

נכון על ידי צמצום שתעמוד כראוי, לכך ה'בינה' משמשת ראש ושורש למידת
היראה והגבורה.

אות וא"ו **שבשם הוי"ה** - רמז יש בה ל'ספירת התפארת' המשמשת בריח התיכון
לכל המידות: 'חסד', 'גבורה', 'נצח', 'הוד', 'יסוד'. ומידה זו מורה ורומזת כביכול
להקב"ה, וכמאמר ה'זוהר הקדוש' (תיקו"ז ח"ב צז): 'תפארת איהו קודשא בריך היא'.

אות ה"א **האחרונה שבשם הוי"ה** - מכוונת כנגד 'מידת מלכות', לפי שהעולם
הזה שבו ניכר בייחוד מלכותו ית', נברא באות ה"א וכמו שדרשו בגמרא (מנחות
כט:): את שנאמר (ישעיה כו ד) 'כי ביה ה' צור עולמים', אלו שני עולמות שברא
הקב"ה, אחד בה"א ואחד ביו"ד, ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה
בה"א, אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"א, כשהוא אומר 'אלה תולדות
השמים והארץ בהבראם' (בראשית ב ד), אל תקרי 'בהבראם' אלא בה"א בראם, הוי
אומר: העולם הזה בה"א, והעולם הבא ביו"ד'.

כט. ובלשון האר"י: 'הנה צורת אות ה"א היא דל"ת על וא"ו, אבל זו הוא"ו היא קטנה
ואין בה ראש, ולכן לפעמים נציירת בצורת יו"ד והוא בהיותה בצד החכמה וכו',
ובהיותו בבינה אז נעשה וא"ו וכו', כי מצה הראשונה היא הוי"ה דע"ב מח חכמה,
והשניה היא הוי"ה דס"ג והוא מח בינה, ולסיבה זו המצה הראשונה אינה נחלקת
ונפרסת לב' פרוסות כי היא כנגד החכמה הנקראת אות יו"ד והיא אות אחת
שלימה, אבל המצה השניה נחלקת ונפרסת לב' פרוסות כנודע, חציה לאכילת
מצה וחציה לאפיקומן לפי שהבינה נקראת אות ה"א והיא נחלקת לציור ב'
אותיות דל"ת על וא"ו וכו', וחציה האחד שצורתה וא"ו מניחין לאפיקומן וחציה
השני שצורתה דל"ת שהיא כנגד נוקבא אנו מחברים אותה עם החכמה שהיא
מצה הראשונה השלימה ומברכים עליהם 'המוציא' ואכילת מצה', 'המוציא' כנגד
השלימה, ואכילת מצה' כנגד הפרוסה.

ועל זו הפרוסה השניה שהיא כנגד אות דל"ת של ה"א אנו אומרים 'ה"א לחמא
עניא' וכמאמרם ז"ל (פסחים קטז). 'מה דרכו של עני בפרוסה' וכו'. והענין הוא, כי
בתחילה צורתה ה"א של 'ה"א לחמא עניא', ואחר כך נפרסת ונעשה 'לחמא עניא'
שהוא הפרוסה כנזכר כי אות דל"ת הוא לשון ד"ל ועני, כי מה שהיתה אות ה"א
נעשית 'לחמא עניא' שהוא אות דל"ת, ועיין שם עוד בהמשך דבריו שביאר כיצד
מסדרים הכל לפי שם הוי"ה ית'.

והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור כג

בייחוד לברכת 'המוציא לחם מן הארץ', ויאכלו רק כזית מהפרוסה בשביל מצות אכילת מצה^ל.

אך בדרך חכמי האמת טוב ויפה הדבר הזה, כי מחמת שבהאי לילה זוכים ליסב אתכא דרחמנא (תוס' ברכות מב. ד"ה אתכא), רוצה ה' שנכניס בקרבנו את הארת שם הוי"ה שהיא אות בינו וביננו (זוהר הקדוש ח"ב צו). בקיום מצות היום, ולזה ציוונו לאכול כזית שלימה ממצת 'המוציא' העליונה, כדי להשריש בקרבנו הארת גדולה זו של 'חכמה' הרמוזה ביו"ד.

בהאי שעתא אחר שלקחנו את המצה העליונה הרומזת ל'חכמה' ואת השניה הרומזת ל'בינה' והעמדו אותם בסדרם הנכון, נשלמת אמירתנו 'הא לחמא עניא די'. כלומר, 'ה"א' - היא מצת ה'בינה' השניה הרומזת לה"א

מלמעלה ללמטה כנגד ג' המוחין - 'חכמה' 'בינה' 'דעת', שבכולם עושים את מצות היום (פרי עץ חיים שער חג המצות פרק ו). על העליונה הרומזת ל'חכמה', מברכים 'המוציא לחם מן הארץ' ואוכלים הימנה כזית לצאת ידי חובת הברכה. על השניה הבצועה הרומזת לספירת ה'בינה', מברכים 'על אכילת מצה' ואוכלים כזית למצוה ועוד כזית זכר לאפיקומן. ובאחרונה הרומזת לספירת ה'דעת', כורכים מצה ומרור, ואוכלים כזית זכר למקדש כהלל שהיה כורך מצה ומרור ואוכלם בבת אחת (שו"ע סי' תעה ס"א). וכבר עמדו הפוסקים בהאי דינא, מה ראו חכמינו לומר לאכול כזית מצה שלימה ממצת ה'חכמה' העליונה כדי לצאת ידי חובת 'המוציא לחם מן הארץ', ולא הניחו את הדין כבכל מקום שאמרו שאין צריכים לאכול כזית

ל. ראה שו"ע הרב (סי' תעה ס"ה): 'לאחר שגמר ברכת המוציא יש להשיט השלישית השלימה מן ידו, ויאחוז בפרוסה מלמטה ובהעליונה מלמעלה ויברך 'על אכילת מצה', אבל לא ישמיט מידו מצה השלימה העליונה קודם ברכת 'על אכילת מצה' ואין צריך לומר שלא יבצע ממנה כלום עד לאחר גמר ברכת 'על אכילת מצה', לפי שיש אומרים שברכת 'המוציא' היא על הפרוסה שהיא לחם עני, וברכת 'על אכילת מצה' היא על השלימה, לפיכך טוב לצאת ידי שניהם ולברך בתחילה שתי ברכות אלו ואחר כך יבצע כזית מהעליונה השלימה וכזית מהפרוסה.

ואף על פי שבשביל ברכת 'המוציא' בלבד אין צריך לבצוע כזית מעיקר הדין, אלא אפילו כל שהוא יכול לברך 'המוציא', מכל מקום כיון שבשביל ברכת 'אכילת מצה' צריך לבצוע כזית שעל פחות מכזית אינו יכול לברך שאינו יוצא ידי חובתו בפחות מכזית, ואם כן להאומרים שברכת 'על אכילת מצה' היא על השלימה העליונה צריך לבצוע ממנה כזית ולסברא הראשונה שברכת 'על אכילת מצה' היא על הפרוסה, צריך לבצוע כזית מן הפרוסה, לפיכך לצאת ידי שניהם צריך לבצוע כזית מזו וכזית מזו'.

תורת הסוד, אלא לכל אחד ואחד, וכפי שהורנו ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע, שיש לכל אחד מישראל קשר של קיימא למושגים נעלים אלו גם בדרכי העבודה^{לא}.

ונאמר, שמעת התקדש חג באמירת הלל בבית הכנסת - הרומזת להארה הגדולה היורדת בהאי שעתא^{לב} עד סימן 'יחץ' שבה חוצים את המצה לשניים, עומדים ישראל ב'גדלות' כפי מדרגתם האמיתית, היינו, שאנו כנסת ישראל הרמוזים באות דל"ת שבתוך הה"א לפי שאנו דל"ם ושפלים, עומדים יחד עם הקב"ה - הרמוז בוא"ו (וזהר הקדוש ח"ג רנה. ברע"מ ועוד)

[הראשונה] שבה זוכים לקיים מצות 'לחמא עניא', נעשית ד"א - שהדל"ת מגוף אות הה"א שבה מקיימים את חיוב אכילת מצה, והיו"ד של המצה העליונה מתחברים יחד בכרכת 'המוציא' ועל אכילת מצה, ומאירים באור יקרות כשם שהיה בעת ש'אבלו אבתנא בארעא דמצרים', ונשלם מאמר הכתוב (שמות יג טז) 'בחוזק י"ד הוציאנו ה' ממצרים'.

הגדלות והקטנות בליל הסדר בדרך העבודה

ענין זה של סידור הספירות באכילת מצה, אינו שמור רק ליודעי

לא. כמו שהשיב הרה"ק מזידיטשוב זי"ע להגה"ק בעל ה'קצות החושן' זי"ע על שאלתו מה חידוש חידשה תורת החסידות (בעל שם טוב על התורה הקדמה אות נו בשם ספר דברי צדיקים): 'כי הנה רבי שמעון בר יוחאי וחבריו העלימו דבריהם במאד מאד, עד אשר נתגלה עולם התיקון דור רבנו האר"י ז"ל, והוא פרסם תורת הרשב"י, וכל דבריו היה בעולמות העליונים ולא כל מוחא סביל דא. עד אשר קם אדונינו מורינו ורבנו רבן של כל בני הגולה הקדוש איש האלוקים ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע"א, והוא גילה את האלוקות גם בעולם השפל התחתון הזה בכל פרט ופרט - ובפרט באדם התחתון, שאין בו שום דבר לא שום אבר ולא שום תנועה מה שלא יהיה לבוש לכוח אלוקי הטמיר ונעלם וגנוז בו, וכך בכל הדברים הנמצאים בעולם דלית אתר פנוי מיניה (תיקו"ז ת" ע קכב). וגדול כוח הצדיקים שמדמים צורה ליוצרה כביכול, שאין שום תנועה ודיבור מה שאין בו ייחודים נוראים ונפלאים, וכל אדם נברא בעולם התחתון לעשות בתחתון ולרמוז בעליון. והורה לנו, איך לקשר את עצמנו בדביקות השי"ת ברוך הוא בכל פעולותיו, והאיך יוכל כל אחד לתקן העולם בדרך העבודה בעבודת הייחודים, ועבודת תיקון המידות הקדושים, וביטול התאוות ומידות רעות, והמתקת הדינים וכו', ובזה הביא לנו את המלך לעינינו, שהוא המלך מלכי המלכים הקב"ה. עוד אריכות בענין זה ראה בגליון 'מעיינא דמלכא' (גליון כה).

לב. וכבר הפליג בעניינה האר"י הקדוש (שער הכונות דרושי חג הפסח דרוש ו), שבכל הפעמים אין ראוי לומר הלל עד אחר תפילת שחרית שאז עולים התפלות

כה והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור

הר סיני שלא לפי דרגתנו, ואנו כשני 'מחותנים' שאיננו תואמים יחד. ולכן באים וחוצים את הה"א לשני חצאים ומפרידים את כנסת ישראל מבעלה, לומר שאיננו ראויים לחיבור העליון של מצת בינה הרומזת לגאולה והדביקות אליו ית' מצד ריחוקנו ומעשינו.

אולם אז בא ה' ואומר, יודע אני שאיננו שווים, אך מה אעשה וחושקני בכם ועל תאוה ורצון לא ניתן לשאול ולתמוה כי הוא דבר פנימי ללא טעם^{לג}, אך מאחר

כאחד, ויש חיבור ודביקות בין קוב"ה עם ישראל ושכינתיה.

אך אז בא סימן 'יחץ' שאנו אומרים לפני ה', שאיננו יכולים להשתוות אליו ית' ולהיות עמו יחד מצד היותו רם ונישא דלית מחשבה תפיסא ביה כלל (תיקו"ז הקדמה יז), וכאותו שפירש הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע את לשונו הנלעגת של הכפרי שאמר תחת 'בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך', 'בשעה שמצה ומרור מחותנים לפניך', שאמת יש בדבריו, כי השי"ת הוא זה שהוציאנו מארץ מצרים וקרבתנו לפני

למקומן, אך בחג זה הקב"ה מעלה התפילות שלא בהדרגה, ותפילת ישראל מתקבלת מהרה באהבה לרצון, לכן אומרים מיד הלל השלם שכבר הגיע השעה הראויה לכך. וברש"ש (נהר שלום לב, ב) כתב לבאר את דברי האר"י: 'נדרשתי ללא שואל, כי בתפילת ערבית דליל פסח וכו', כי שיעור מה שנעשה בשבת ושאר ימים טובים על ידי כמה תפילות, נעשה הכל בתפילת ערבית, ועל זה אנו אומרים אחר כך ההלל, להודות לאל על הנס הזה שנתן בנו כח להמשיך הכל בתפילה אחת, וזה בפנימיות ואחר כך הסדר הוא בחיצוניות'.

וראה עוד לדברי העבודת ישראל' (לפסח) המגלה מעט מסוד הלל זה: 'בליל פסח נתגלה האור הבהיר ובפרט בשעה שאומרים הלל שאין זה כל השנה וימים טובים, הלל גמור בגימטריא שד"י שהיה משדד מערכות, הלולא בביתא מרפסין איגרא (פסחים פה:), רמזו בדבריהם כדרך המשל דאיתא ב'זוהר הקדוש' (ח"ג קיד:), משל למלך שכעס על בנו ומרחקו ממנו ומטרוניתא עמו. לימים בא המלך מחמת שרחמנותו על בנו ומשגיח מן החלונות ומציץ מן החרכים לראות מה שבנו עושה ושרי געה ובכה, ועל כל פנים אם רואה שהבן בשמחה אין הבכיה כל כך גדולה. ולזה צריך להיות בשמחה, וצריך בהלולא לרפוס איגרון, רצה לומר לשבור כל איגרון וכותלין שלא יצטרך עוד הקב"ה להשגיח מן החלונות רק 'ונגלה כבוד ה' לעיני כל' (ישעיה מ ה), אלא שלאחר ההלל יכול האור הבהיר להסתלק ממנו, וצריך להמשיך עליו הקדושה אחר כך בקידוש ובמצה ובארבע כוסות שהן כנגד ארבע כוסות של [חמלה], וכנגד ארבע כוסות התרעלה שעתיד הקב"ה להשקות הרשעי ארץ' (ב"ר פח ה).

לג. כמו שאמר הרה"ק בעל התניא זי"ע כמוזב בספר נכדו ה'צמח צדק' זי"ע בספרו 'אור התורה' (פרשת בלק): 'והנה למה נתאוה זה אין ידוע, אם כך עלה ברצונו,

מילי דמלכא

'למלכות' ולכנסת ישראל המקבילה לה"א הראשונה – ה'בינה', נשלמת מעצמה ביותר תוקף ממה שהיתה הה"א הראשונה קודם הריחוק, לפי שהיחוד והקרבה לה' באה מתוך השתוקקות ורצון.

'לחם עוני', ב' פירושו אחד הם

לבשנרצה, זהו סוד עומק דברי ה'של"ה הקדוש' (מס' פסחים מצה שמורה אות קנד) ועוד מרבותינו שכתבו, ששני פירושי חז"ל (פסחים לו.) בביאור מה שהמצה קרואה בתורה בשם 'לחם עוני' (דברים טז, ג), או כי כן דרך העני לאכול פיתו - לפי שאין לו במה לערב בלחמו חוץ מקמח ויין, או משום שעונין עליו את ההלל (רש"י פסחים שם ד"ה שעונין), שניהם חד הם. כי בתחילה אין המקרא יוצא מידי פשוטו שהמצה רומזת על היותנו כעני זה שדרכו לאכול מצה, כמו שהעיד האבן עזרא שמצה היא מאכל העבדים הניתן להם לאוכלה, לפי שקשה להתעכל ושבָּעֵים

וטענתכם נכונה ששני הצדדים החתן והכלה אינם שווים וכיצד יוכלו לדור בכפיפה אחת, שימו אל לבבכם שְׁאֲנָהֶג בכם כמנהג כל הארץ, שכשם שבכל קשר נישואין על האיש להיות 'נחית דרגא' כדי לזכות ל'נסיב איתתא' (יבמות ג:), ולולי כן אי אפשר לשני הפכיים של איש ואשה לישוב יחדיו, כך ארד גם אני מרום כבודי כדי להיות עמכם חד בחד ולהאיר עד מטה - שתוכלו להיות עמי בקשר אהבה בבחינת 'ושאינו יודע לשאול את פתח לו' ואתן לכם כלים ודעת להתייחד עמי, ודבר זה מתקיים עתה בליל פסח, שהשי"ת יורד ובא אלינו שלא כערכנו.

זהו על רגל אחת סוד אכילת מצה ובייחוד אכילת אפיקומן, שהשי"ת נותן כביכול מלחמו לדל – לנו בני ישראל, ומניח בה דעת עליונה המסייעת לעלות ולהתקרב אליו, ובאכילתם כדבעי, נשלם שם הוי"ה - ייחוד קוב"ה ושכינתיה בכך שקיימנו את המצות בכל הַמְצוֹת, ואז את הה"א האחרונה הרומזת

ושמעתי שכאדמו"ר נשמתו עדן אמר בדרושים הישנים בלאזניא, נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, ומאחר שנתאוה, הנה על תאוה אין שואלים קושיא'. וכתב אדמו"ר הרשב"ב זי"ע בהמשך יו"ט של ר"ה (תרס"ו, ליל ב' דר"ה) בזה הלשון: 'שזהו מצד התשוקה לבד, לא מצד ההכרח חס ושלום בשביל השלימות, ואין אנו יודעים טעם שכלי מפני מה נשתוקק וכו', שאין זה מצד איזה הכרח וטעם שכלי כי אם מפני שנתאוה כך, שהוא למעלה מטעם ודעת, וכמו שאמר רבינו ז"ל על זה, אויף א תאוה איז קיין קשיא, רק שנתאוה שיהיה מציאות תחתונים ויומשך בחינת עצמות אור אין סוף למטה וכו', עיין שם.

והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור

ומראה 'כי עזה כמות אהבה' (שיר השירים ח ו) – אהבתו את ה' למרות חיי מרורותיו, אזי בכירור ותיקון הגבורות הללו, הוא זוכה לראות כיצד אט אט המרור נהפך למתוק, שה' בא אליו ומתחבר אליו, שמיד מצרפים למרור מצה באכילת כורך, עד שלבסוף [באפיקומן] אוכלים טוב מצה לבד ללא מרור.

'זכר למקדש כהלל', הלל לימוד שהארת קרבן הפסח שבבית המקדש קיימת גם עתה בהשתוקקות לה'

עתה בידנו להבין עוד, מהו סוד ה'כורך' הבא אחר ה'מרור' הנוהג עד היום הזה 'זכר למקדש כהלל', על אף שהיום כשאין בית המקדש קיים - גם הלל מודה שאין יוצאים ידי חובה באכילת מצה יחד עם דברים אחרים (לביאור הדברים ראה בשו"ע הרב סי' תעה סט"ז). כי אם עיקר המטרה באכילת ה'כורך' היתה להזכיר את שהיה בזמן שבית המקדש עמד על מכונו, הרי שאכן לא היה מן הענין להזכיר זאת בלילה הזה, ובוודאי אחר דברי הפוסקים (מגן אברהם סי' תעב ס"ק ב)

ממנו לאורך זמן^ל. ולאחר שבאים להבנה וידיעה מה אנו ומהיכן יצאנו ומתמלאים בכושה ובכלימה, בא ה' ומאיר לנו אור גדול כדי לרוממנו ולקרבנו אליו, ואז נשלם הפירוש השני ב'לחם עוני' לחם שעונים עליו דברים הרבה, וממילא הפה פותח מעצמו להלל ולשבח ולספר לה' על שגאלנו וגאל את אבותינו וקרבנו לעבודתו - וכדלהלן.

'כי עזה כמות אהבה', באכילת 'מרור' שבגימטריה 'מות', מבררים שגדלה אהבתנו את ה' בכל מצב

אחר שסיימנו לאכול מצה, ממשיכים בסדר הסימנים ואוכלים 'מרור', וגם בו רמוז סדר העבודה על רצוננו להידבק בה' בכל לב ונפש, כי המרור עולה בגימטריה מות (פרי עץ חיים שער חג המצות פרק ג), ללמד ולרמוז שכאיש ישראל עומד ואומר לפני השי"ת כאותו חסיד 'שהיה קם בלילה ואמר: אלוהי, הרעבתני ועירום עובתני, ובמחשכי הלילה הושבתני, ובעודך וגדלך נשבעתי: אם תשרפני באש, לא אוסיף כי אם אהבה אותך ושמחה בך' (חובות הלכות שער אהבת ה' פרק א),

---

לד. ואלו מקור הדברים כפי שהם באבודרהם (סדר ההגדה ופירושה): **'ואם תאמר מהו די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים', כי 'ויאפו את הבצק' (שמות יב לט) לא היה אלא אחר יציאת מצרים. ופירש הרב יהוסף האזובי בשם בן עזרא, שהיה שבו בהודו, והיו מאכילין אותו לחם מצה ולא נתנו לו לעולם חמץ. והטעם מפני שהוא קשה ואינו מתעכל במהרה כחמץ, ויספיק ממנו מעט וכן היו עושים המצרים לישראל.'**

ומרורים יאכלהו' - הכתוב בפסח שני, ולא נקט את שנאמר בפסח ראשון שהוא העיקרי והחשוב יותר 'ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלהו' (שמות יב ח).

וייאמר לפרש על פי דברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שפתי

צדיק פרשת בהעלותך אות טז משמו), שכל ענין פסח שני הוא דבר שאינו מובן ומיושב בשכל אנוש, כי אחר שהאנשים הללו העידו ואמרו בעצמם את תשובתם בפה - שהם אינם יכולים להקריב את הפסח במועדו כי טמאי מתים המה, למה עלה בדעתם לבוא כלל למשה רבינו ולשאלו כדת מה עליהם אחר שאונס רחמנא פטריה. ופירש, שאותם אנשים אכן ידעו היטב את מצבם ושעל פי דין תורה אין ביכולתם ומחויבם להקריב את הפסח, ומכל מקום לא הסכימו שתתבטל מהם הארת הפסח מהם למרות היותם פטורים מדין עוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה כה.), ולכן הלכו ואמרו למשה רבנו, יודעים אנו ש'אנחנו טמאים לנפש אדם', ועדיין 'למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל'. ולפי שהשתוקקו ורצו כל כך נתחדשה פרשה חדשה עבורם במרום - פרשת פסח שני, שבה הודיע ה' כי כל המשתוקק להתקרב אליו, זוכה מיד שה' פותח לו פתח מיוחד ובא אליו לה.

שאינ לעשות זכר לחורבן בלילה הזה שאנו בו כבני חורין. אך מאחר וכל עיקר כוונתנו בעריכת הסדר וסימניו הוא לקבל משפעת ה' היורד ובא לבתינו ודבר זה קיים תמיד - גם היום כשאינ בית המקדש, לכך מזכירים ואומרים ש'כן עשה הלל בזמן שבת המקדש היה קיים', ואנו ממשיכים זאת גם היום שאינ לנו בשר פסח, כי אותה הארה יורדת ונותנת חיות כמו אז, אלא שבזמן הבית ראו זאת בגלוי על ידי אכילת פסח, ואילו עתה זוכים לזה בפנימיות בלבד על ידי אכילת המצה המרור והכורך. והיינו טעמא שכתבו הפוסקים (משנ"ב סי' תעה ס"ק טז) שראוי לאכול לכתחילה ב'כורך' שני כזיתים של מצה, אחת כנגד הפסח ואחת כנגד המצה שהיתה נאכלת עמה, ללמד ולרמז שהארת ה' שהיתה אז בקרבן פסח עודנה קיימת גם היום, ובייחוד לכל הבוש להתקרב לפני ה', שזוכה שה' מקרבו ויורד עד למדרגתו.

'לקיים מה שנאמר 'על מצות ומרורים יאכלהו', מדוע נזכר פסוק של פסח שני

מבל דברנו אלו נוכל לתרץ את קושיית רבותינו (ראה שו"ת חתם סופר חלק או"ח סי' קמ אות א, רש"ש פסחים קטו.), מדוע אמר הלל באכילתו את לשון הפסוק (במדבר ט יא) 'על מצות

לה. וזה לשון ה'שפתי צדיק' שם: "ויאמרו האנשים ההמה אליו' (במדבר ט ז). לכאורה שלשה תיבות אלו כמיותרים, דהלא מיירי מהם והיה די לכתוב 'ויאמרו אנחנו

'שלחן ערוך' ו'צפון', שלימות
החיבור בין הקב"ה לעמו ישראל
מבאן ואילך מובן מדוע אחר 'כורך'
 אנו מוזמנים ליסב על שולחן
 המלך בסימן 'שלחן ערוך' שבסימו
 באים לתכלית ליל שימורים באכילת
 אפיקומן שבסימן 'צפון'. כי כשהשי"ת
 רואה כיצד בניו אהוביו משתוקקים
 להיות עמו אך יודעים שהם רחוקים
 מאד מלהיות עם ה' חד בחד, אזי הוא
 מושבינו אצלו ומקיים 'אפיקומן' –

וזאת שבא הלל ואמר, אמת הדבר
 שיהיו דורות שבית המקדש
 לא יהיה קיים ושוב לא יקרב קרבן
 הפסח כדהשתא, אך עדיין גם להם
 חלק ונחלה בהארת הפסח לו רק
 יעשו כאותם טמאים לנפש אדם
 שאמרו 'למה נגרע' והשתוקקו
 להתקרב לה', שאז מובטחים הם
 שכל ההארות שהיה בקרבן פסח
 יאירו עליהם גם עתה בגלות ללא
 קרבן פסח ל'.¹⁰

טמאים' וגו'. ויובן על פי מה ששמעתי מפה קודש אדמו"ר זקני [ה'חידושי
 הר"ם] 'צ"ל 'למה נגרע לבלתי הקריב' וגו' (שם), שעל ידי רוב הצימאון אשר
 היה בהם שיקריבו גם כן את הפסח, ודאג לבם בקרבם מאד למה יגרעו משאר
 כל ישראל, זכו להמשיך פרשה חדשה בתורה, וזכו למצות פסח שני, ואצל פרשת
 בנות צלפחד איתא (רש"י במדבר כז ז ד"ה כן) ראתה עינין מה שלא ראו וכו' פרשה
 זו כתובה לפני במרום, וכאן לא איתא כן, משמע שכאן זכו שנתחדש על ידן
 מצוה זו. ומשום שידעו שצריכין להמשיך בכאן ענין חדש שזה צריך להיות
 דווקא על ידי משה רבנו ע"ה שיודע לב כל ישראל ועומק רצונם כמה גדולה
 התשוקה אצלם להמצוה הזאת, עד שבגודל הצימאון והתשוקה יוכל להתחדש
 להם מצוה חדשה. וזהו 'ויאמרו האנשים ההמה אליו', שקרבו בגודל הצימאון
 שלהם אליו, לומר 'למה נגרע', על ידי זה זכו להתחדש פרשה זו, ואצל פרשת
 בנות צלפחד איתא שקרבו מקודם לאלעזר, אמר יש גדול ממני, אחר כך לפני
 משה וכו' (במדב"ר כא יב), אבל כאן קרבו מיד ישר לפני משה, שאין זה בכוחו
 של קטן ממנו, וכמו שכתוב 'עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכ"ם' דייקא, היינו,
 שידע גודל הרצון שלהם, ולפי גודל הרצון הזה בטח יהיה ציווי חדש להם. ויש
 לפרש, 'עמדו' באור תשוקה זו ולא יתקררו, אז יבוא מענה נכונה, כי התלהבות
 התשוקה גרם פתח האור'.¹¹

10. וראה בהגדת קול יהודה' (עמוד קס) שכתב בדומה לזה, שהרה"ק רבי יהושע
 מבעלזא זי"ע השיב לאביו הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע ששאלו זאת מדוע
 מזכירים את הפסוק של פסח שני, שהוא משום שאנו מבקשים בעת אכילת
 הכורך בליל הסדר, שנזכה שעוד השנה יבנה בית המקדש בין פסח ראשון לשני
 ונזכה להקריב פסח שני. והם הם הדברים האמורים, שעניין הזכרת פסוק זה
 לרמז על תשוקתנו להתקרב לה', שהעושה כן זוכה שה' מאיר עליו פנים – כמים
 פנים לפנים.

מילי דמלכא

אש קודש בייחוד וזיווג עליון, כעין חיוב האיש לאשתו שתאכל עמו (כתובות סה:), מתנוצץ אור הגאולה העתידה הייחוד העליון – בעת שיבוא אליהו ויבשרנו 'הנה זה בא' (שיר השירים ב ח), ולכן פותחים את הדלת לאליהו הנביא ומבקשים הימנו שישפוך ה' חמתו על הגויים, ויראה אלהים בציון.

ועוד עומק יש במעשינו זה של פתיחת הדלת ומזיגת כוסו של אליהו, שרצוננו לומר שאיננו קוראים לאליהו הנביא רק לאות וסימן על העתיד לבוא, אלא שאנו מאמינים ובטוחים, כי ממש עתה אחר שהשכינה הקדושה בתוכנו וה' האכילנו ממאכליו, אנו בבחינת גאולה ואליהו הנביא נמצא כאן ממש, כי במקום גאולה שם נמצא אליהו הנביא לוי.

ודבר זה מביא ממילא ל'הלל' 'נרצה', שמחמת שהלב עולה על גדותיו מקרבת אלהים לי טוב, מתעוררים להלל ולהודות לה' הלל הגדול שאומרים אחת בשנה, ומשבחים לפניו על שְׁאִי־כִרְנוּ נַעֲשׂוּ קְדוּשִׁים וְנִזְפִים בלילה הזה מאכילת מצה וד' כוסות, ו'על כן איברים

שמשמעותו אפיקו מנא (פסחים קט:), ומוציא לנו מיני מגדים היא המצה העליונה שהיתה אצלו בסוד הוא"ו שהיא אות חיבור, ומחבר אותנו להיות יחד עמו.

והוא שהגידו על 'הרה"ק מלובלין זי"ע, שהיה אוכל כוית מקרבן פסח שהביא לו אליהו הנביא זכור לטוב, והיו רואים אצלו אחר כך, שנשתמנו שערות שפתותיו מן השומן' (פי צדיק מאמר כב), או כמובא בספר 'מנהגי רבותינו והליכותיהם' (פ"י ס"ק פ) משמו של הגה"ק רבי יהושע בוקסבוים זצ"ל אב"ד גאלאנטא, שבעת אכילת אפיקומן שהוא זכר לפסח, היה רגיל מרן ה'חתם סופר' זי"ע להפוך את המצה מיד ליד כמו שנכווה מחמימות הקרבן פסח. כי הם שהשתוקקו כל כך להתקרב אל ה', היו זכאים לקבל את סוד המצה הפסח והאפיקומן באמיתתה, לפי שה' התקרב אליהם גם כן במדה שווה, ונתן להם את תאוות לבם ללא כל שינוי.

'הלל נרצה', לפיכך אנחנו חייבים להודות לה' שקרבנו אליו

כשמסיימים את אכילת סדר המצות ושבים אל ה' ברשפי

לז. משמו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מובא (ליקוטי הרי"ם ליקוטים עמ' רלד) שהיה משבח את הגה"ק בעל ה'נודע ביהודה' זי"ע שהיה דרכו ללוות את אליהו הנביא אחר 'שפוך חמתך', ואמר ה'חידושי הרי"ם', אם ה'נודע ביהודה' ראה את אליהו

להגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור

שמיא עד שהוציא את נשמת דוד מתוך ההפיכה שיבוא ויגאלנו^{לח}.

ארי השתא אין כלל קושיא, מהיכן בא ענין אמירת מגילת שיר השירים בגמר הסדר^{לט}, כי מגילת שיר השירים היא קודש קדשים (ידים פ"ג מ"ה) ותוכה רצוף אהבה על קשר הנישואין בין המלך שהשלום שלו לבני ישראל עם קרובו, ובכל השנה כולה קשה מאד להשיג ידיעה זו, אבל אחר ה'סדר' שמתקרבים כל כך קדם מלכא, אז הוא הזמן המובחר מכל לאומרה^מ.

וצא ולמד כי אמת דברנו עד כמה מגיעה הדביקות באמירת שיר השירים אחר שזכינו להארות ה' על שולחן ה'סדר', ממה שסיפר הגאון רבי ישראל איסר מפונוביז' זי"ע מתלמידי הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע על הגאון מוילנא זי"ע (מנוחה וקדושה שער התורה ח"ב סי' טו) ש'היה נוהג להוציא כל איש מעליו אחר הסדר של

שפלגת בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפנו, ולשון אשר שמת בפינו, הן הם יודו וישבחו ויפארו^ו.

זהו גם סוד הפיוט שאומרים בסימן 'נרצה' – 'ויהי בחצי הלילה', שם מונים והולכים את כל הניסים שנעשו לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, ופותחים בנס הגדול 'גַר צֶדֶק נִצְחָתוּ פְּנֵחֶלֶק לוֹ לַיְלָה' – שהשי"ת חלק לאברהם אבינו את הלילה כשרדף אחר המלכים להציל את לוט. שאין כוונתנו לגולל בזמן רם שכזה מעשיות משכבר הימים ולהעלות טובות זכרונות, אלא לעורר שבלילה הזה מתנוצץ אורו של דוד המלך הגואל האחרון שהיה שורשו בלוט כמאמר חז"ל (ב"ר מא ד) 'מצאתי דוד עבדי' (תהלים פט כא) – היכן מצאתי בסדום, בכח מלחמתו של אברהם אבינו שנטל עפר (תענית כא:) הרומז ל'מידת המלכות' המתגוללת בעפר, והרימה כלפי

הנביא או לא אין זה מעניינינו, אך אמונתו הגדולה שאלהיו הנביא בא לביתו, היא מעלתו הגדולה. ולפי דברנו הנה עולה הדבר בכפתור ופרח, שאין כאן ענין כלל האם המעשים עצמם כמו הקרבן פסח עצמו או אליהו הנביא עצמו נראה בעינים, אלא העיקר בלילה הזה הם קבלת וקליטת ההארות הגדולים המאירים ובאים לכל אחד אפילו כשהדבר אינו נראה בלבושו הגשמי.

לח. אריכות ביאור ענין עפרו של אברהם אבינו תמצא ב'מעיינא דמלכא' (גיליון לז).

לט. מנהג זה נזכר כבר ב'סדר היום' (ביאור ענין עשר מכות) הכותב: 'אם יש בו יכולת יקרא מגילת שיר השירים בקול זמרה ותודה שיש בה מעניינא דיומא'.

מ. ראה ב'של"ה הקדוש' (מסכת פסחים מצה עשירה דרוש שלישי אות תז): 'וכבא מועד, אז מקרא קודש, נעשינו בת זוג להקב"ה, כמשוש חתן לכלה, כן יציאת מצרים כנודע. ועל כן, חסידים ואנשי מעשה אומרים שיר השירים בליל שמורים'.

שהתחילו את עריכתו כבר נפנו לעסוק בהלכות הפסח אחר שגמרו את הסדר. כי אותם צדיקים שלכם בער לה' במשך כל השנה, חשו והרגישו שאם יאריכו עוד זמן מה ליסב על שולחן המלך, הרי שתדבק נפשם ביוצרם מרוב דביקות ורוממות^{2א} המשופעת בזה הלילה, ולא באלה כידוע חפץ ה', ולכן היו חייבים לעשותו במהרה, כדי שיזכו להגיע גם למועדים ולרגלים אחרים ששים ושמים.

'חג הפסח וחג המצות', שני שמות החג לרמזו על רצוננו להתקרב אל ה' ורצוננו להתקרב אלינו

והאמת היא שכל תהלוכות הפסח בנויים מרצוא ושוב זה -

פסח. פעם אחת התחבא שם אחד ממקורביו שרצה לראות מה עושה הגר"א בשעה זו, וראה שהתחיל לומר שיר השירים בדביקות גדולה, ומיד יצאה נשמתו של הגר"א להדבק באלוהיה והגוף נראה כמת, עד כדי כך שחלה שהתחבא בחדר חשב אותו למתעלף ונגש לעוררו ולהקיצו מיראתו שלא ימות'.

רבותינו שקיצרו בעריכת הסדר, כדי שלא תצא נפשם מרוב דביקות

מאד מובן לפי זה, מה שסיפרו אודות קדושי עליונים כהרה"ק ה'תורת חיים' זי"ע ועוד, שליל הסדר נמשך אצלם בקיצור זמן, ותיכף אחר

מא. וכאותו שסיפרו על הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע, שהיו צריכים לשומרו בעת שהתפלל תפלת ערבית, שלא תצא נפשו ב'אחד' בעומדו לפני קונו. וזה לשון הספר הקדוש 'עמוד העבודה' להרה"ק המגיד מקאסוב זי"ע (חלק המחשבה דרוש 9): 'ושמעתי וקבלתי ממגידי אמת, שמיתת הרמ"ע מפאנו בעל 'עשרה מאמרות' ו'ונת אלם' ו'פלח הרמון' היה במיתת נשיקה, שהתקשר נשמתו למעלה, ונפל לארץ מושלך כאבן דומם ונשאר מת על הארץ'.

ובספר 'ברכת אברהם' להרה"ק מבוטשאטש זי"ע: 'הרמ"ע מפאנו ז"ל מת מיתת נשיקה, וכך היתה מיתתו, בכל יום ויום היה מתבודד בחדר מיוחד ומקשר נשמתו בחי העולמים מאהבתו ודביקותו בו ית'. קודם לכניסתו לחדר ההתבודדות, היה קובע זמן למשמשו לבוא ולעוררו עד שיפסיקנו מדביקותו. היה השמש בא בכל יום בשעה שקבע לו רבו והיה מעוררו עד שנער מדביקותו בו יתברך. פעם אחת נפלה דליקה בעיר, מחמת הבהלה שכח המשמש ולא בא, בזמן שקבע לו רבו, אחר שעה קטנה נזכר ובא, נכנס ומצאו מת שנפשו יצאה מחמת התקרבות לו יתברך'. וראה עוד בספר הקדוש 'נתיב מצוותיך' (נתיב אמונה שביל ג אות כה) שם מסופר, שבאופן זה נלקח לבית עולמו הרה"ק רבי יוסף מיאמפלא זי"ע בנו של המגיד מזלאטשוב זי"ע, עיין שם.

והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור לג

את השי"ת ש'פסח על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל' (שמות יב כז)^{מב}, ומידה זו שכל אחד משבח ורוצה לייקר את האחר, היא שלימות הזיווג והייחוד שנעשה בחג זה בין ה' לעמו ישראל.

משה רבנו ירד אף הוא בהדרגה מלמעלה ללמטה עד דרגת האנשים שלא היו נימולים, כעין מה שה' עושה בליל פסח, ולכן לא אמר להם מיד את המונע מהם לאכול קרבן פסח על פי כל הנתבאר נוכל לשוב לראש דברנו וליישב את שפתחנו ושאלנו, מדוע נמנע משה רבנו לומר

שאנו חפצים להתקרב להשי"ת אך יודעים שאיננו ראויים לכך, ומודים לה' על שקרבנו לעבודתו, ולצד האחר ה' חפץ בנו ואוהב אותנו מכל עם לפי שנמשכנו אחריו כמים ומביאנו אל חדריו, וכמו שאמר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי פרשת בא) שלסיבה זו מכנה התורה הקדושה את חג זה בשם 'חג המצות' ואילו במשנת חז"ל ובשגרת לשוננו נקרא חג זה 'חג הפסח'. שהוא כי השי"ת מעלה על נס ומשבח אותנו על שיצאנו ממצרים אל המדבר - ארץ לא זרועה עם מעט מצות שעשינו צידה לדרך ונמשכנו אחריו בביטול גמור, ואילו אנו בני ישראל קוראים לחג זה 'פסח' לשבח

מב. וזה לשונו: 'ואמרתם זבח פסח הוא לה' וגו' (שמות יב, כז). והנה יש להבין שאנו קורין את יום טוב המכונה בתורה בשם 'חג המצות' (שם כג, טו) אנו קורין אותו פסח, והיכן רמז זה בתורה לקרוא יום טוב זה בשם פסח, והלא בכל התורה נקרא יום טוב זה בשם חג המצות.

והנה כתיב (שיר השירים ו, ג) 'אני לדודי ודודי לי', היינו, שאנו מספרים שבחו של הקב"ה והקב"ה מספר שבח של ישראל וכו'. והנה 'חג המצות' נקרא על שבח ישראל. ועיין ברש"י על פסוק (שמות יב לט ד"ה ויאפו) 'ויאפו את הבצק עוגות מצות וגו' וגם צדה' וגו', ועיין ברש"י מגיד שבחן של ישראל וכו', שמפורש בקבלה 'זכרתי לך' וכו', עיין שם. ונמצא נקרא 'חג המצות' על שם שבח ישראל שאפו את הבצק עוגות מצות. ולזה בתורה נקרא יום טוב זה בשם 'חג המצות', כביכול השי"ת מספר שבח של ישראל. ואנו קורין היום טוב בשם פסח, על שם שבח השי"ת, 'ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח' וכו', שהוא שבח השי"ת על דרך הפסוק 'אני לדודי ודודי לי'.

וכן הוא ב'אור זרוע לצדיק' להכהן הגדול מלובלין זי"ע (ענין גלות מצרים אות ז): 'ולכך נקרא החג בשם פסח ובלשון התורה חג המצות, כי מצה הוא השתדלות ישראל מצד יחוסם והוא האמונה, ופסח הוא מעשה השי"ת מצד יחוסם במה ש'פסח על בתי' וגו' (שמות יב כז) והוא על דרך 'את ה' האמרת וה' האמירך' (דברים כו יז). ובפסח שנעשינו לעם בתורה שבכתב שמצד השי"ת נקרא 'חג המצות'

למקום הנמוך ביותר ואמר להם שבהם עצמם יש ערלת בשר והם עבדי הגוף, ואז הוריד את אור ה' עד המקום הנמוך ביותר כסגולת הפסח שאור ה' יורד עמוק עמוק כדי להעלות את הטבועים שם שיתקרבו אליו.

יעלה ויבוא נא מכל האמור, כי בלילה הזה יורד ה' ומשכין עצמו אצלינו ומתעוררת כמאז חשקת ה' להיות עמנו אחד באחד, ולא נותר לנו כי אם להתבטל אל ה' ככלה היושבת וממתנת לחופת כלולותיה.

תערב תפילתנו לפני ה', שנזכה לנצור בקרבנו את הארות הלילה הגדול הזה לכל השנה, וכמו שהגידו צדיקים (בית אהרן לפסח ד"ה חסל סידור פסח) שלא לחינם הוקבע שמו 'ליל הסדר', לפי שהוא ממשיך 'סדר' לכל ימות השנה. ובאותו לילה שהשכינה הקדושה יורדת ממעל לבתי ישראל, נזכה לבניסן עתידין להיגאל (ר"ה יא.) בירידתו ית' להאי עלמא עם מקדשו משמים, 'זך שוכן מעונה, קומם קהל עדת מי מנה, בקרוב נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברנה', אמן.

מיד לאותם שלא מלו עצמם שהוא הדבר העיקרי המעכבם מלאכול פסח, אלא הלך סחור סחור ואמר להם שהנכרים המצויים ביניהם או מילת עבדיהם הם המעכבים אותם מלאכול קרבן פסח. דהנה ביררנו, שאף שבכל ימות השנה גילוי מלכותו תלויה ועומדת בעבודת התחתונים, בלילי פסחים יורד ה' ופותח שער אף לפחותים כפי ערכם ומדרגתם, כדי שיוכלו להתקרב אליו. ולכן פתח משה רבנו ובא אף הוא בירידה בהדרגה דרגה אחר דרגה לאותם אנשים רחוקים, כדי שיוכל לרדת עד לעומק עמקי הטומאה ולהוציאם משם, וזה שאמר בראשית הכל שאור ה' הצפון בקרבן פסח אינו יכול לבוא ולשכון אצלם לפי שבני נכר מצויים אצלם, ואחר שתיקן מקום זה, ירד עוד יותר ואמר להם, שהדבר המעכבם מלהימנות על הפסח הוא מילת עבדיהם — שדבר זה קשה מקודמו שהיו נכרים ביניהם כי הנכרים לא היו חלק מנכסיהם וקנייניהם אלא רק יחד עימהם בקשרי ידידות, שלא כמו העבדים שהם חלק כחלק מהם, וכשהעלה גם מקום זה, או אז ירד

היחוס שמצדינו. ובתורה שבעל פה של בני ישראל נקרא 'פסח', שייכותינו להשי"ת בחג זה שמצידו.

שירת הים בבהינת יחוד גמור בין המוח והלב

והארתו המאיר באופן נצחי מעין האור העתיד לבוא
דברות קודש שביעי של פסח – תש"פ

של ישראל בשמחה גדולה ועצומה עד
שעלה בלבם לומר שירה, והיינו
שעלתה השמחה הזאת על גדות הלב
ויצאה באופן של שירה.

יחוד המוח והלב ביחוד גמור
ודוגמתו למעלה בעולם האצילות

וזהו ענין של התאחדות המוח והלב
ביחוד גמור, שההבנה
והמשמעות המובנת בשכל ובמוח
מתאחדת בשלמות בהרגש הלב, ואז
נמצא האדם בכל נימי נפשו בתוך
הענין הנראה ומושג אליו עד שאינו
מרגיש בשום ענין אחר ואין שום דבר
שיכול לעכב אותו מן הענין שבו הוא
עוסק. וגם בגשמיות אפשר לראות
ענין זה, כגון כשאדם נמצא ועוסק
בענין העתיד להביא לו רווחים גדולים
ועצומים, הרי שכולו בוער ולהוט
לענין זה, ושום תאוה או מניעה לא
תוכל לעכב בעדו ולהוציאו מן הענין
הזה, וכל כך למה, כיון שגם הלב
מרגיש את הבנת המוח ומתאחדים
שניהם ביחוד גמור, עד שאי אפשר

א.

ענין עלה בליבם לומר שירה

הנה אחר שראו משה ובני ישראל את
הנס הגדול אשר עשה ה' עמם
בקריעת ים סוף, פתחו את פיהם
ואמרו שירה גדולה כמו שנאמר 'אז
ישיר משה ובני ישראל את השירה
הזאת לה' ויאמרו לאמר', ופירש רש"י
ז"ל על לשון הפסוק שנכתב בלשון
עתיד "אז כשראה הנס עלה בלבו
שישיר שירה".

ומשמעות לשון 'עלה בלבו' הוא כמו
ענין מילוי ועלייה על
גדותיו, והיינו כמו מזיגת כוס שאם
נמלא אותה עד שיגיע המשקה אל
שפתי הכוס ועדיין נמשיך למלאותה,
הרי שיעלה המשקה על גדות הכוס
ויצא ויישפך ממנה, וזה הענין שייך
גם בלב האדם, שאם הלב מתמלא
ברגש רב ועצום כל כך עד שהלב אינו
יכול להכילו, הרי שנשפך ויוצא רגש
נפלא זה אל החוץ ומתגלה בדרך של
שירה וזמרה גדולה ועצומה. וכן היה
במעמד קריעת ים סוף, שנמלא לבם

שיש ייחוד גמור בין האור האלוקי המחיה את הכלים ובין הכלים עצמם^{מג}, ולכן אין שם שמץ רע כלל מה שאין כן בעולמות ביי"ע, שאפילו בעולם הבריאה יש קצת רע כנודע.

ולבן עולם האצילות הוא בבחי' נוכח פני ה', ששם הכל בטל ומבוטל לאור האלוקי ואין שום ישות ודבר נפרד ממנו יתברך. והרי זה כענין גוף הבטל לגמרי לנשמה בייחוד גמור עד שאינו עושה שום דבר נגד רצון

להפרידם ולהטות את לבו או מוחו לענין אחר.

ולהבדיל אלף אלפי הבדלות, מבשרי אחזה אלו-ה שגם בעליונים מצאנו כן, כי ישנם ארבע עולמות שהם אצילות בריאה יצירה ועשיה, ונחלקים באופן זה שאין ערוך בין עולם האצילות לג' עולמות ביי"ע שתחתיו, כי בעולם האצילות יש גילוי אלוקות באופן נעלה עד מאד עד שניכר שם היאך איהו וגרמוהי חד,

---

מג. כמו שהאריך בזה בעל התניא זי"ע באגרת הקודש אגרת כ, ונעתיק קצת מלשונו שם: איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד בהון. פירוש, ע"ס דאצילות חיוהי הן האורות וגרמוהי הן הכלים שכולן אלקות משא"כ בבי"ע כו', וצריך להבין היטב איך הא"ס חד עם גרמוהי הן הכלים, הרי הכלים הן בבחי' גבול ותכלית כמ"ש בע"ח, אמנם הכוונה היא לומר שהן אלקות לברוא יש מאין כמו הא"ס ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול לבד וכו', ויש מאין נקרא בריאה בלה"ק, והגם שהיש הנברא הוא ג"כ כלא חשיב קמיה דהיינו שבטל במציאות לגבי הכח והאור השופע בו מהכלים די"ס דאבי"ע שהקו אור א"ס ב"ה מאיר בהם וכזיו השמש בשמש כמ"ש בלק"א ח"ב, היינו קמיה דוקא שהיא ידיעתו ית' מלמעלה למטה, אבל בידיעה שממטה למעלה היש הנברא הוא דבר נפרד לגמרי בידיעה והשגה זו שממטה כי הכח השופע בו אינו מושג כלל וכלל וגם אין ערוך זה לזה כלל וכלל לא מיניה ולא מקצתיה מהערך שמהעלול אל העילה וכו', אך נשמות המלאכים שיצאו מזיווג הנשיקין וכן נשמת האדם שיצאו מזיווג דזו"ג דאצילות קודם שירדו לבי"ע אינן בכלל יש ודבר נפרד בפ"ע אלא הן מעין בחי' אלקות בצמצום עצום, וכעין הכלים די"ס דאצילות שהן בבחי' גבול ע"י צמצום אור הא"ס הוא הקו המלוכב בנר"ג שלהם, וכמו צמצום הראשון להיות חלל וכו', אך אינן אלקות ממש לברוא יש מאין מאחר שכבר יצאו ונפרדו מהכלים די"ס שבהן מלוכב הקו מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה, וכדי שיהיה היש הזה הנברא בכח הא"ס בעל גבול ומדה נתלבש אור א"ס בכלים די"ס דאצילות ומתייחד בתוכן בתכלית היחוד עד דאיהו וגרמוהי חד לברוא בהן ועל ידן ברואים בעלי גבול ותכלית וכו', עכלה"ק ועיין שם שהאריך בזה.

שירת הים בבחינת יחוד גמור בין המוח והלב לז

להמציא לשם השכליות שבמות, ומחלב למוח להמציא לשם כח החיוני שבלב, ולהמציא מאכלים לתוך הגוף ולהוציא מחשבתו לאחרים ע"י דיבורו, וכן בהמ"ק שער השמים להמציא שפע מהראש אבינו שבשמים ית"ש לישראל עמו, ולהוסיף כח ממטה למעלה ע"י עבודת בהמ"ק וממנו יוצאת הוראה ותורה לכל העולם ובה"ג. אמנם, אין זה הטוב האחרון המקווה כי אם שיחיה השי"ת שוכן בקרבו בעצם בלי אמצעי ויהיה הראש מחובר אל הגוף בלי אמצעות הצוואר כלל. וכשראה יוסף שעתיד להיות בבחי' צוואר ולא ראש הבין שלא יהיה בנין מקויים עד לעת"ל, על כן בכה וכו', עכ"ל.

והיינו שעדיין לא זכינו למדרגה ובחינה הזאת בשלמות, וכעת בחי' הקדושה ובית המקדש הם כמו צוואר הממשיך קדושה ושפע, אבל אין כאן יחוד גמור בין המוח והלב ללא ענין הצוואר המפריד ביניהם, ורק לעתיד לבוא נזכה לענין זה בשלמות, וישרה בחי' הראש הוא הקב"ה בתוך בני ישראל ממש שהם בחי' הגוף והלב. והנה האבות הקדושים פעלו כמה פעולות בענין זה, ועבודתם היה במסירות נפש גדולה לבטל זה הצוואר ולהשרות השכינה בתוך בני ישראל ממש, כדי שיוכלו עכ"פ לקבל הארה מזה הענין ולעבוד את ה' במסירות נפש ולבטל מעט מעט את בחי' הצוואר, עד שיופיע מלכם בראשם ממש לעתיד לבוא.

נשמחו, וכענין ייחוד המוח השכלי והלב הגשמי הפועלים יחדיו עד שאין בו שום רצון ותאוה אחרת חוץ ממה שרוצה וחפץ ומבין המוח, כמבואר לעיל.

ולעתיד לבוא אכן יתהפכו כל העולמות להיות מעין עולם האצילות, וכל הברואים כולם יתבטלו לפני הדר גאון ה' וידעו אשר אין עוד מלבדו, בבחי' הביטול השורר בעולם האצילות. וזה סוד הפסוק (ישעיה מד, ו) כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין א-להים, כי אני הוא בחי' אי"ן, שכשמתגלה בחי' אני אני הוא' אזי הכל נהפך לאין ואפס בביטול גמור להשי"ת, וכמו שהיה עוד קודם הבריאה 'אני ראשון' בגילוי גמור, כן יהיה 'אני אחרון' בתיקון השלם, וראו כל בשר יחדיו אשר 'מבלעדי אין אלוקים'.

בזמן הזה שפע הקדושה הוא בבחי' צואר ולעת"ל יתבטל הצואר ומרן החתם סופר זי"ע פתח לן פתחא בהאי פרשתא, וכתב דברים נשגבים בעומק ענין זה, וזה לשון קדשו: ויפול על צוארי בנימין וגו', ואמרו חז"ל על ב' בהמ"ק שיהיו בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב. הענין בזה כי בהמ"ק נקרא צואר בשיר השירים 'צווארך כמגדל השן' והוא כי אינו משמש אלא כצוואר הזה שהוא רק שביל ודרך מראש ללב

באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד
בן, אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך
שאינ מזל לישראל'מ.

והיינו, דאף שידע אברהם אבינו שלא
שייך במציאות שיהיו לו
בנים, הראה לו השי"ת שכלפי השי"ת
הכל בטל בביטול גמור, וצריך רק
לצאת 'החוצה' מעולם של גשמיות
והסתרים לבחי' עולם האצילות ששם
הכל נהיר וברור וניכר בחוש שהכל
בידי השי"ת, ברצותו מאריך וברצותו
מקצר, משפיל גאים עדי ארץ ומגביה
שפלים עדי מרום.

ובאמת נתגלה ענין זה במיוחד
לאברהם אבינו כיון שעורר
הוא את הדבר מעצמו באתערותא
דלתתא, שהרי מסר את נפשו באור
כשדים לגלות יחודו ואחדותו יתברך
בעולם, והיינו שיצא מכל המסכים של
עולם הטבע המבדילים בין הברואים
לבוראם, ולכן זכה להתגלות גמורה
מעין עולם האצילות, שהוא בחי'
ויוצא אותו החוצה כמבואר.

מרגלית תלויה בצוארו של

**אברהם אבינו בבחינת תיקון פגם
אדם הראשון**

ובתב הרמ"ע מפאנו ז"ל (מאמר חקור
דין ח"ג פ"ז) דמה שאמר התנא

פעולות יוסף הצדיק והאבות הקדושים בביטול ענין הצואר

ובמו שהיה עם יוסף הצדיק במעשה
של אשת פוטיפר שהתחזק
בגבורה גדולה ועמד בנסיון קשה
ועצום, ולא נתן לכל המחשבות
והתאוות לבלבלו ולעכבו אלא נס
ויצא החוצה, ובאמת יש להבין מהיכן
לקח כוחות ותעצומות אלו בהיותו
בניכר בארץ רחוקה עבד לאדונו,
וביאור הענין מונח בתיבות אלו
עצמם, כי יוסף בראותו את עצמו
במצב שפל כזה קיים בעצמו 'וינס
ויצא החוצה', שיצא מעולמו ומעצמו
ונסינותיו אל החוץ, אל העולם
האמיתי של אין עוד מלבדו וביטול
גמור להשי"ת.

ובח זה לקח מאבותיו הקדושים,
שהרי ממש בלשון זה נאמר
על אברהם אבינו ע"ה 'ויוצא אותו
החוצה' (בראשית טו, ה), כידוע מדברי
חז"ל (שבת קנו, א; נדרים לב, א) שדרשו
על הפסוק 'ויוצא אתו החוצה ויאמר
הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם
תוכל לספור אתם ויאמר לו כה
יהיה זרעך', שאמר אברהם לפני
הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם
בן ביתי יורש אותי, אמר לו לאו
כי אם אשר יצא ממעיך, אמר לפניו
רבוננו של עולם נסתכלתי

מד. וראה במדרש בפרשת וישב (בראשית רבה פז, ח) שרמזו על ענין זה, וז"ל: ויצא
החוצה, קפץ בזכות אבות, היך מה דאת אמר ויוצא אותו החוצה. והיינו שבזכות
עבודת אברהם אבינו הושרש הענין בצאצאיו אחריו, כמו שיתבאר.

שירת הים בבחינת יחוד גמור בין המוח והלב לט

נתגלתה בו נשמת אדה"ר בצווארו דייקא, עיי"ש עוד דברים מתוקים^מ.

ויש לומר ע"פ המבואר לעיל, שעומק ענין 'צווארו של אברהם אבינו' היינו שצוואר הוא המקשר בין הלב ובין המוח, וכמו שידוע שכח הדעת מכונן נגד הצוואר כי הדעת עניינו להשליט את המוח על המדות ולקשרם זה בזה^מ, וכיון שאברהם אבינו ביטל את כל מסכי העולם הזה

במסכת אבות שבא אברהם אבינו ונטל את שכר כל הדורות שהיו לפניו, היינו שע"י ירידתו לאור כשדים זכה לתקן את נפשו של אדם הראשון שנפגם בחטא עה"ד, ועי"ז זכה לשכר כל היוצאים ממנו, וזה עומק מאמר הז"ל (תוספתא קידושין ה, יז) שהיתה מרגלית תלויה בצווארו של אברהם אבינו וכל הרואה אותה מיד מתרפא, שנשמת אברהם אבינו בקומת אדם הראשון היה מקומה בצוואר, וכיון שתיקנה

מה. בזה ביאר שם הרמ"ע מפאנו את דברי אברהם אבינו בתפילתו על סדום 'ואנכי עפר ואפר', דעפר היה מבחינת העפר שממנו נברא אדם הראשון ואברהם גילה את שורשו בעפר זה ותיקן אותו, וזה היה ע"י אפר, כלומר ע"י שהשליך את עצמו לאור כשדים להעשות אפר, ובזה המשיך בהם בחי' רחון וחנון לעולם, עיי"ש.

מו. וראה בדברי בעל התניא זי"ע בתחילת ספרו (פרק ג): והנה כל בחי' ומדרגה משלש אלו נפש רוח ונשמה כלולה מעשר בחי' כנגד עשר ספירות עליונות שנשתלשלו מהן הנחלקות לשתיים שהן שלש אמות ושבע כפולות פי' חכמה בינה ודעת ושבעת ימי הבנין חסד גבורה תפארת כו', וכך בנפש האדם שנחלקת לשתיים שכל ומדות. השכל כולל חכמה בינה ודעת. והמדות הן אהבת ה' ופחדו ויראתו ולפארו כו' וחב"ד נקראו אמות ומקור למדות כי המדות הן תולדות חב"ד. וביאור הענין כי הנה השכל שבנפש המשכל' שהוא המשכיל כל דבר נקרא בשם חכמה כ"ח מ"ה וכשמוציא כחו אל הפועל שמתבונן בשכלו להבין דבר לאשורו ולעמקו מתוך איזה דבר חכמה המושכל בשכלו נקרא בינה והן הם אב ואם המולידות אהבת ה' ויראתו ופחדו וכו', והדעת הוא מלשון והאדם ידע את חוה והוא לשון התקשרות והתחברות שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד ויתקע מחשבתו בחוזק בגדולת אין סוף ב"ה ואינו מסיח דעתו כי אף מי שהוא חכם ונבון בגדולת א"ס ב"ה הנה אם לא יקשר דעתו ויתקע מחשבתו בחוזק ובהתמדה לא יוליד בנפשו יראה ואהבה אמיתית כי אם דמיונות שוא ועל כן הדעת הוא קיום המדות וחיותן והוא כולל חסד וגבורה פי' אהבה וענפיה ויראה וענפיה, עכ"ל.

ולפי הנתבאר כאן יש לומר שבלי ענין הצוואר היה הדעת מושרש מעצמו בתוך האדם וכל השכלותיו היו מתאחדות מיד עם מידותיו, ולא היה צריך לעמול ולהתייגע על זה כל כך, ורק בגלל שלא זכינו עדיין לשלמות הזאת צריך האדם להתייגע בבחי' הדעת כדי שיתאחדו המוח והלב, והבן.

ולרצות לבוא למדרגה נעלה של ביטול עצמי אשר אין שום מסך שמונע בעדו מלהיות בדבקות ובגילוי אלוקות, ללא שום מחיצה בין המוח ובין הלב, והיינו שיהיה בבחי' שהיא מעין עולם האצילות ששם אין הפסק בין האלקות ובין הכלים, ולא שיהיה בבחי' צוואר בלבד, וכמבואר לעיל.

וביטול זה הרי הוא בבחינת ביטול אשה לבעלה, שהאשה מבטלת את על עצמותה ומהותה ע"מ להתאחד עם בעלה לגמרי, וכדברי הר"ן הנודעים (נדרים ל, א ד"ה ואשה) שביאר את מהות ענין הקידושין: אלא כיון שהתורה אמרה כי יקח איש אשה ולא אמרה כי תלקח אשה לאיש לא כל הימנה שתכניס עצמה לרשות הבעל וכו', אלא מכיון שהיא מסכמת לקדושי האיש היא מבטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר והבעל מכניסה לרשותו, עכ"ל. ובאופן זה פועלים כל חיי הנישואין בין איש לאשה, שהאשה בטלה לרצון הבעל וכשרותה היא באופן שעושה רצון בעלה (ילקוט שמעוני שופטים, רמז מ"ב). וע"ז הדרך ממש כנסת ישראל כלה קרויה בנעימה כל עבודתה צריכה להיות ע"ד הביטול הגמור ללא שום חשבון של רווח והפסד או מניעות שונות, אלא במסירות עצומה.

וביותר ניכר זה הביטול בענין היחוד, והוא דבר עמוק מאד, כי הנה אמרו בגמרא (נדה לא, ב) שאלו תלמידיו

ומסר את נפשו לעשות רצון קונו בתחילה באור כשדים ובסוף בעקידתו של יצחק, זכה לענין זה שהיו המוח והלב מקושרים אצלו תמיד לעשות רצון בוראו ולא ללכת אחר שרירות הלב, וכביכול זכה למרגלית שתזכך את מקום הצוואר כדי שלא יהיה הפסק בין המוח והלב כלל, גם לתתא בעבודתו וגם לגרום מעין ביטול כזה לעילא גם כן, שיתגלה הקדושה בתוך בני ישראל ממש, והוריש טבע זה גם לבניו אחריו, והוא אשר נתגלה ביוסף הצדיק שנס ויצא החוצה בבחי' ויוצא אותו החוצה.

ובאמת נתגלה ענין זה של בכיה על בחי' הצוואר דווקא ביוסף ובנימין, כי להם התמסר יעקב אביהם בכל כוחו ומסר להם כל תורתו, כמו שנאמר ביוסף וישראל אהב את יוסף מכל בניו, ואחר שנמכר נאמר על בנימין ונפשו קשורה בנפשו, ובמסירה והתמסרות בזה האופן החדיר יעקב בשורש נפשם את המסירות האמיתית שצריכה להיות כלפי שמיא גם כן, ולכן דווקא הם בכו על ענין הבהמ"ק שהוא רק בבחי' צוואר, כי ידעו והרגישו עד היכן הדברים מגיעים.

ב.

עבודת האדם באופן של ביטול
גמור ומסירות נפש כאשה לבעלה
והנה צריך האדם לעבוד את בוראו בהתבטלות עצומה ולשאוף

שיירת הים בבחינת יחוד גמור בין המוח והלב מא

עמו להבא גם כן בביטול גמור, לכן צריכה בוודאי להביא קרבן על ביטול שבועתה^{מז}. וזה הביטול האמיתי של אשה לבעלה, לשכוח את כל ייסוריה ולהתבטל לבעלה, ורק באופן זה זוכה לאור חדש ולידה חדשה^{מח}, ובוה האופן ממש צריך להיות גם ביטול של עובד ה' לאביו שבשמיים, להתגבר על כל המניעות והייסורים ולהיכלל באור היחוד.

את רבי שמעון בן יוחי מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן, אמר להן בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן. והיינו שהאשה עוברת ייסורי לידה גדולים מאד עד שמואסת בקשר עם בעלה ואינה חפצה בו ונשבעת לבטלו, אבל ירדה תורה לסוף דעתה שבוודאי תבטל עצמה וכל ייסוריה ותתייחד

מז. ודברים נפלאים כתב בזה הרה"ק המגיד מקאז'ניץ בספר עבודת ישראל (לחנוכה), בביאור הענין הזה למטה ודוגמתו בגבהי מרומים, וזה לשון קדשו שם: וכבר ביארנו טעמו ונימוקו מה שכתב האר"י במקום אחר כי נ"ר גימטריא רמ"ח איברין ותרין דרועין שעולה בהם, והלא בספירת מלכות עסקינן ונחשבת רנ"ב איברין דנוקבא, וכמו שכתב האר"י גופיה בראשי תיבות ר'אה נ'א ב'ענינו עיין שם. אמנם יש לומר על פי הקדמה מבשרי אחזה אלוה, **דהנה רמ"ח איברי הנקבה כמו הזכר וניתוסף בחשבונה ארבעה איברין שהם שני צירים ושתי דלתות שבהן פתיחת הרחם לעת הלידה אשר תלד.** ואמרו חז"ל (נדה לא, ב) **אשה בשעה שכורעת לילד נשבעת שלא תזקק לבעלה, ועל זה יולדת חייבת בקרבן שבועה הואיל ואחר כך עוברת על שבועתה לכן מסתמא הסברא נותנת שאחר כך כשטובלת ומשמשת עם בעלה נשכח ממנה צער הלידה שאם לא כן לא היתה מתייחדת עמו אלא שהיא משכחת צער הנ"ל.** ועתה מבשרי אחזה המשל כביכול בספירות עליונות מרכבה הקדושה, כי בברכת ראה נא בענינו מורה על החורבן ואנו מבקשים רחמים שיפתחו שערי רחמים אז נחשבים רנ"ב איברים כמבואר בראשי תיבות, מה שאינו כן בכוונות הדלקת נר שמורה על היחוד שאז משכחת ארבעה איברים שני צירים ושתי דלתות אשר יש בהן צורך אל הלידה כנ"ל וממילא נחשבים רק רמ"ח איברים, עכ"ל.

מח. ובוה יש לבאר מה שאמרו שם בהמשך דברי הגמרא, ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים. והיינו שכבר יהיו יכולים האב והאם להתייחד אחר עבור שבעת ימי הטומאה. ולכאורה מה שייכות יש לזה דווקא למצות מילה, אבל עומק הענין הוא שבמצות מילה מושרש כח המסירות נפש להשי"ת בביטול גמור ומתוך יסורים, וענין יחוד איש ואשה שורשו מזה הענין שהאשה היא דוגמא דלעילא לעבודת השכינה הקדושה, שמתבטלת ושוכחת כל ייסוריה כדי לעשות נחת רוח לבעלה, ולכן יש לעורר ענין זה במצות מילה להשריש בתינוק הנימוץ ענין זה של ביטול הגמור לעשות נחת רוח ליוצרו.

אש האהבה הבווערת בלב ויתאחדו שניהם לדבר אחד ממש, אבל לעת עתה אין לנו מדרגה זו בשלמות. אמנם, יש פעמים שהקב"ה משפיע לכלל ישראל ליחיד או לרבים מדרגה זו, אבל גם אז לא תהיה לנצח ומוכרח שתהיה לה הפסקה, כי לא באה מדרגה זו מצידנו כלל, רק השי"ת בחסדו הגדול העלה אותנו לזמן מועט למעלה ממדרגתנו והשגתנו ואז אנו יכולים לטעום מן האור הגדול שיתגלה לעתיד, אבל מיד אחר כך חוזרים אנו למדרגתנו האמיתית.

השגות נעלות של כלל ישראל בקריעת ים סוף שלא לפי ערכם וביאור ענין ביזת הים

והנה כדבר הזה היה לעולמים בקריעת ים סוף, שזכו אז ישראל להשגות גדולות ונעלות שלא לפי ערכם, כמו שאמרו חז"ל בזה דברים נוראים שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, והצביעו כולם באצבע זה א-לי ואנוהו ויחד כולם הודו והמליכו ואמרו את השירה בהתלהבות עצומה, והיו אז כולם בעולם נעלה של נבואה וגילוי אלוקות כמו שהאריכו בזה הספה"קמט.

לעתיד לבוא מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה

והנה כבר נתבאר שהרגש האהבה והיחוד הגמור בין המוח והלב אינו יכול להיות בשלמות בזמן הזה, וביאר הגר"א דבר מיוחד בענין זה שכתב על הפסוק 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה' (שיה"ש ח, ז), שבזמן הזה כל תענוג יש לו הפסק ואפילו תענוג רוחני אמיתי אינו תענוג תמידי, והיינו שגם אם יש אהבה גדולה להשי"ת הבווערת כמו אש, הרי שמים של חסדים מכבים את האש הזאת, ומים אלו הם באמת ענייני חסד כגון מי הדעת או רוב טובה, אבל כיון שהאהבה להשי"ת אינה גדולה כ"כ לכן אינה יכולה להמשך ונפסקת אפילו ע"י ענייני חסד בבחי' מים. אמנם לעתיד לבוא תהיה האהבה גדולה כל כך, עד שלא יהיה שום סתירה בינה ובין מימי החסד, כגון מה שנאמר (ישעיה יא, ט) ומלאה הארץ דעה את ה' וכן השפעת רוב טובה בגשמיות, ולא יוכלו לכבות אותה, וע"ז נאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

וכוונת הדברים הוא שרק לעתיד לבוא יהיה יחוד גמור בין המוח והלב, באופן שמחשבות המוח ותהלוכותיו לא יוכלו כלל לכבות את

מט. הרבה האריכו בזה בספה"ק, וכגון מה שכתב המאור עיניים (פר' דברים): דנוודע סוד יציאת מצרים הוא שהדעת היה בגלות ובקטנות שלא ידעו הדעת השלם לעבוד השי"ת בתענוג ובמוחין גדולין כמ"ש דע את אלהי אביך (דה"א כח, ט) כנוודע

שירת הים בבחינת יחוד גמור בין המוח והלב מג

וגשמיות עד שיצטרך משה רבינו להסיעם בעל כרחם.

וביאור הענין הוא כמו שנתבאר, שכיון שהעלה אותם השי"ת למדרגה נעלה של חיבור המוח והלב עד שעלה בליבם לומר שירה, וכעין לעתיד לבוא אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ולא היה זה מדרגתם ועבודתם העצמית, לכן נפלו מזאת המדרגה מיד לאחר מכן, והמים הרבים שהוא הרוב טובה שהשפיע להם השי"ת בכיזת הים אכן הצליח לכבות את רשפי האהבה אשר בערו

ויהי לפלא, שמיד אחר מעמד השירה הנורא והנשגב כתיב 'ויסע משה את ישראל מים סוף' (שמות טו, כב), והביא רש"י על אתר: הסיען בעל כרחם, שעטרו מצרים סוסייהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, והיו ישראל מוצאין אותם בים, וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים, שנאמר (שיר השירים א יא) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף, לפיכך הוצרך להסיען בעל כרחם, עכ"ל. והדברים תמוהים עד מאד, וכי כלל ישראל שזה עכשיו היו במדרגת נבואה וזעקו ה' מלוך לעולם ועד, יתאוו כל כך לכסף

שדעת הוא לשון יחוד ותענוג כמ"ש וידע אדם, ובגלות מצרים היה דעת שלהם בקטנות מאוד שהוא בחינת מיצר ים שהדעת שנמשך מדעת החכמה היה במצר וקטנות שלא היה אצלם הדעת הגדול, וביציאת מצרים שיצאו מן מיצר ים שנתגדל ונתרבה הדעת את ה' כמ"ש (שמות ב, כה) וידע אלהים שנתרומם דעת אלהים, וכמ"ש ותרבי ותגדלי, שבאו ונתרבו ונתגדלו **במוחין ודעת גדול לעבוד הבורא ברוך הוא בתענוג הזך והזהר שהוא שמחה של מצוה ועבודה וכמ"ש (מכילתא פ' בשלח) ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, שעבודה שלהן על ידי שנתרבה הדעת ויצאו מן הקטנות היתה בשמחה כמ"ש (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה.**

וראה בקדושת לוי (פר' יתרו ד"ה ובאופן) שכתב דבבחי' מסוימת היה קריעת ים סוף יותר גדול ממתן תורה, וז"ל: ובאופן אחר יבואר מאמר חכמינו ז"ל בים סוף נגלה להם כבחור ובמתן תורה נגלה להם כזקן, דהנה השם יתברך מצמצם עצמו בהעולמות, אמנם בים סוף שהיה שם שינוי הטבע לא היה מתלבש אז בהעולמות, וראו השם יתברך בלי שום לבוש, ובמתן תורה התלבש השם יתברך עצמו כפי שיעור השעולמות יהיה יכולין לקיים. והנה 'לבוש' מרומז בכתבי האר"י ז"ל (עץ חיים היכל אבי"ע שער ראשון פ"א) בבחינות שערות, וזהו בים סוף נגלה להם כבחור בלא שערות, בלא שום לבוש שהיה מתלבש בעולמות, ובמתן תורה נגלה כזקן, דהיינו שערות, שנגלה להם בלבוש שהתלבש בעולמות. וזהו הרמז בדברי רבותינו ז"ל (מכילתא בשלח טו, ב) **ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא, כי יחזקאל וכל הנביאים ראו השם יתברך כביכול בהתלבשות בעולמות כפי שיעור העולמות, ובים ראו כולם השם יתברך כביכול בלא לבוש, עכ"ל.**

היא באמת מרכבה לשכינה הקדושה כנודע, וכן דרכי עבודת השכינה הק' למסור את נפשה עבור בניה באופן נשגב ונעלה בכל עת.

ובשעת מסירות הנפש של רחל לא נתגלה כלל מהות השכר והאור הגדול אשר זכתה במעשה זה, אמנם בריחוק זמן מופלג נתגלה שנבנה בית המקדש בחלקו של בנימין, וכדברי הגמרא (מגילה כו, א) שנעשה בנימין אושפיזכן לשכינה. והיינו, שמרוב מסירות נפשה של אמו עליו זכה ונתגלתה השכינה בחלקו, כי ענין זה היה כל מגמת ושאירת נפשה של רחל אמנו שהיא מרכבה לשכינה הק', לגלות את אור השכינה בכל העולם, ודבר זה נפעל ע"י בית המקדש שנבנה בחלקו של בנימין בנה.

תכלית העבודה רק עבור גילוי אור השכינה ולפעמים יזכה לטעום מאור זה

ועבודה זו היא העבודה הנכונה שצריך כל איש ישראל לשאוף אליה בכל לבבו, למסור את נפשו וכל הרגשותיו לתכלית זאת של גילוי אור השכינה בעולם, ואף שיעבור עליו מצבים קשים בגשמיות ואף ברוחניות, ולא ירגיש שום טעם בעבודת ה', צריך הוא לפעול את עבודתו במסירות נפשו בבחי' כלתה נפשי אל ה', והשי"ת אשר דרכו להיטיב לא ימנע טוב מהולכים

בליבם כשלהבת, ולא נתקיים האהבה בליבם באופן תמידי בלי הפסק.

עבודת ה' בביטול גמור ללא השבון של התגלות אורות רוחניים ולבן צריך האדם לדעת יסוד גדול בדרכי עבודת ה', שהאדם מצידו צריך להתבטל ולמסור עצמו לגמרי, ואף שאינו מרגיש שום דבר ואין לבו בוער באש האהבה, צריך הוא להתנהג בבחי' אשה לבעלה ולעבוד עבודתו אל בוראו בלי שום חשבון, כי עכשיו אין העולם בתיקונו ואין הלב יכול להתאחד עם המוח בשלמות באופן שלא תהיה סתירה ביניהם, ורק לעתיד לבוא יתעורר עליו אור האהבה לפי עבודתו בזמן הגלות וההסתר, ואז יהיה זה כעין קבלת שכר על עבודתו באופן שהמים הרבים לא יוכלו לכבות את האהבה ותהיה בתמידות ללא הפסק.

ויהי בצאת נפשה כי מתה

ועבודה זו מצאנו ברחל אמנו שמסרה את נפשה כדי לזכות לבנים, ובלידת בנימין כתיב (בראשית לה, יח) 'ויהי בצאת נפשה כי מתה', שמסרה את כל כוחה וחיותה עבור בנימין עד שלא נשאר בה שום חיות לעצמה ומתה, וכמבואר באריכות בכתבי האר"י ז"ל שמסרה רחל עבור בנימין את הרוח שנתן בה יעקב ולכן מתה (עין ע"ח של"ט דרוש ה', ובכ"מ). והנה רחל

שירת הים בבחינת יחוד גמור בין המוח והלב מה

שאמרו בזוה"ק (ח"ב נב, ב) שאמר הקב"ה למשה 'דבר אל בני ישראל ויסעו' כי בעתיקא תליא מילתא, והיינו שכלל ישראל היו אז בעת צרה נוראה, המצרים מאחריהם והים לפניהם, והיו צריכים לעשות את עבודתם בהתבטלות גמורה ובמסירות נפש, ואז זכו בדרך מתנה לאור סתום ונעלם שאין בו שום השגה, שהוא אור העתיקא. ובעומק הענין בחי' עתיקה קדישא הוא למעלה מן הטבע ולמעלה מן הזמן, ולכן באמת שייך שיאמר כל יום שירה וירגיש שעכשיו עובר את הים, כי בעתיקא תליא מילתא ושם הכל בבחי' נצחיות, ולכן יכול להאיר האור הזה כל יום על האדם, ובלבד שיקיים בנפשו 'דבר אל בני ישראל ויסעו' במסירות נפש ובביטול עצום לרצון ה'.

ועומק הענין הוא, כי מדרגה רוחנית אפשר להשיג רק באופן של ביטול ומסירות נפש, שע"י המסירות נפש מוסר את חייו ומדרגתו הקודמת ומקבל חיים חדשים והשגות חדשות, ולזה אור רוחני הוא דבר שמתחדש באופן תמיד^א, כי תמיד פועל הוא

בתמים, ובעת אשר יעלה הרצון מלפניו לפי חשבונות שמים העמוקים מני ים יעורר ויאיר עליו את האור הנערב, אור דבקות השכינה.

ולפעמים בחסד ה' עליו יאיר עליו גם עכשיו מעט מזעיר מן האור הגדול הזה, ויש גם זמנים מיוחדים שיכול האדם קצת להתדבק באור הגנוז אשר יתגלה רק לעתיד לבוא, ובזמן כזה יוכל עכ"פ לפי ערכו לאחד את המוח ואת הלב ולומר שירה בדבקות גדולה ובלהבת אש. ואחד מזמנים אלו הוא באמת באמירת השירה בשעת התפילה בכל יום, כמו שאמרו בזוהר הקדוש (ח"ב נד, ב) שצריך לאמרה בשמחה גדולה ולדמות בעצמו כאילו עבר את הים באותו יום, כי אז יכול האדם לקבל הארה מן המדרגה שעמדו בה אז בני ישראל.

ג.

בעתיקא תליא מילתא, עניינו ודרכו ומדרגה זו שהיתה בשעת השירה היא מדרגת עתיקא קדישא שהיא המדרגה הגבוהה ביותר כנודע, וכמו

ג. ואור זה הוריש לנו אברהם אבינו ע"ה כמבואר לעיל שעבד עבודה רבה לזכך את הצוואר ולחבר חיבור גמור בין המוח והלב, וע"י שיש לנו הארה מחיבור מוח ולב זה יש לנו הארה מענין הנצחיות שיאיר לעת"ל באופן שלא יהיה עוד צוואר כמבואר לעיל.

גא. כמו שהדגיש יסוד זה בהרבה מקומות מרן בעל השפת אמת זי"ע, לך נא ראה מקצת ממה שכתב בזה, וזה לשונו (פר' חיי שרה תרל"א): והכלל הוא כמו שכתוב אין כל חדש תחת השמש כמו כן להיפוך כל מה שלמעלה מהשמש. חוץ לטבע.

מילי דמלכא

'ויאמר אלוקים יהי אור' ונתגלה על הצדיק אור ונועם חדש, ואז מלכא מעם בתולה מעים, שנתחדש לו אור חדש כאילו לא מעם מאורות מימיו, וזיו השכינה עליו וממש מועם מעם עין לא ראתה לא יכולהו הרעיון וכו', לזה מתחדש בכל עת עבודה חדשה ומועם מעם אור חדש, מלכא קדישא מעם בתולה מעים, ונתחדש ככריה חדשה ע"י אור חדש וכו'.

וממשיך הרה"ק מקאמרנא לבאר שם שבאמת זה היה כל ענין קריעת ים סוף, שאחר הקטנות הנוראה שהרגישו בני ישראל בעת צרתם זכו לאור גדול ונורא הבא רק מכח מסירות נפש, וזה לשונו שם: וכך רואה במראה כל אחד לפום דרגא דיליה ולפי שרשו בכסא הכבוד, ולזה אחר קריעת ים סוף ראתה שפחה על הים ונתגלה להם אור חדש, וכל זה ע"י נשיכות הנחשים השרפים, ובאמת אחר שבא הצדיק לידי אור עליון, מברר הבירורין ופרעה וכל חילו נטבעו בים סוף, עכלה"ק, עיי"ש שהאריך בדברים נפלאים.

באופן של ביטול וקטנות וגילוי אור חדש וחזור חלילה.

מלכא טעם בתולה מעים בעבודה במסירות נפש כעבודת רחל אמנו ולכן מצינו בעבודה רוחנית ענין המכונה 'מלכא טעם בתולה טעים' כמו שאמרו בזה"ק ("ג רנח, ב), ופירושהו בספרים הקדושים שהקב"ה חפץ תמיד בעבודה חדשה ומסירות נפש חדש ואז נשפע על האדם תענוג חדש בבחי' בתולה שלא טעמה עדיין טעם ביאה, כמו שהאריך בזה הרה"ק מקאמרנא הרבה פעמים בספריו הקדושים, וז"ל בספרו נתיב מצוותיך (נתיב היחוד שבי"ד): אבל הצדיק שכל כוונתו רצון הבורא אזי בזמן שמצרים רודפין אחריו וכו' המצערין אותו בדוחק ועוני וכו', ונשבר לבו של הצדיק ובהחנת אין ממש, ונחנו מה לגמרי, וגם שם מאמין שאין שום מציאות בלתי ה' יתברך ומקבל באהבה ושמחה וכו', אזי ברנע ובהרף עין נמשך ישועות ה' ואתגלייא עתיקא קדישא וכו', ופתאום ברנע נאמר

יש תמיד התחדשות כי חיות ה' שיש בכל דבר הוא תמיד חדש כמ"ש מחדש בכל יום כו'. ופי' תמיד בכל רגע. ולפי מה שאדם מדבק כל דבר בכח הפנימיות ואינו נדבק בטבע וגשמיות כמו כן יש אצלו תמיד התחדשות. [וזה ענין שכחה שהוא מסט"א ורשעים שנקראים מתים בחייהם שאין להם החיות הפנימיות כנ"ל] ובזה"ק שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה כו' ע"ש שפירש שיש חיות ממקום הנפלא שהוא למעלה מהטבע ושורה גם בעש"י ממש [כמ"ש רמ"א בש"ע או"ח ס"ו ע"ש] ועי"ז מי שמדבק המעשה בהשורש יש לו התחדשות תמיד ומשבח תמיד להשי"ת כאלו ברגע זו נברא מחדש ע"ש.

מזו שירת הים בבחינת יחוד גמור בין המוח והלב

פורים (אוהב ישראל שבת זכור, ד"ה פרקי), וזה לשון קדשו: ויתבאר על פי דברי קדשו של הרב המגיד ממעזריטש ז"ל על המשנה (אבות ה, י) וחילופיהן בגולם. כי יש עולם שנקרא גול"ם, והוא עולם החכמה שהוא בחינת יו"ד שהאות הוה הוא בחינת גול"ם, כי הוא נקודה קמנה ויכול לצייר ממנה כל אות שירצה. וזהו וחילופיהן אם תרצה להחליף איזה דבר, בגול"ם, היינו שצריך להעלות אותו הדבר לבחינת גולם, ושם יוכל להחליפו, עד כאן לשונו הטהור. ולהבינך זה היטב נראה דכל דבר שהוא מתואר בצורה אז אינו יכול לקבל צורה אחרת. אלא אם כן שקילקל הצורה הראשונה ואז נעשה בבחינת גול"ם בלי שום תואר וצורה, ואז יכולים לעשות מן הדבר שהוא איזה תואר שירצו. ודבר זה נראה בחוש כלי כסף כשרוצים לעשות ממנו כלי אחר צריכין להתיכו מקודם, וכמו כן בעולמות עליונים כשמעלים איזה דבר לעולם החכמה שנקרא גול"ם אז יוכל לצמוח ממנו איזה דבר חדש וזהו וחילופיהן בגול"ם כנ"ל, עכ"ל.

ודבר זה היה בעת השירה, שע"י הביטול והמסי"נ נתעלו ישראל למקום גבוה מאד נעלה ששם יכולים לפעול בבחי' וחילופיהם בגולם, וגם למפרע נתגלה להם אז מה היה תכלית כל הייסורים והשעבוד בכור הברזל במצרים, שהכל נעשה כדי לזככם זיכוך אחר זיכוך כדי שיהיו ראויים להתקרב להשי"ת

והוא באמת עומק עניינה של רחל אמנו, שמסרה את נפשה בהולדת בנימין ונתנה את כל חיותה שקיבלה בתחילה מיעקב אבינו, וכל עיקרו של מסירות נפש זו היא למען קבלת אור חדש, שהוא האור המתגלה בבחי' בנימין הנעשה משכן לשכינה כנ"ל. והוא בחי' עבודת השכינה בחי' רחל, שתמיד צריך מסירות נפש וביטול גמור כדי לקבל אור חדש ומדרגה חדשה.

במדרגה שהיו ישראל בעת שירת הים קבעו דבריהם לנצחיות

והנה מצינו בפירוש שבזמן אמירת השירה היו ישראל במדריגה נעלה עד מאד, עד שקבעו בדבריהם לנצחיות ממש, כדאיתא במכילתא (מסכתא דשירה, פרשה י) ר' יוסי הגלילי אומר אלו אמרו ישראל על הים ה' מלך לעולם ועד לא היתה אומה ולשון שולטת בהן לעולם, אלא אמרו ה' ימלוך לעולם ועד לעתיד לבא. והיינו שבחילוק של תיבה אחת בלבד היו יכולים למנוע את כל החורבנות והגלויות לעולם ועד, והיו מתקנים התיקון השלם כמו בזמן ביאת המשיח שאין שם שעבוד מלכויות.

והענין חד הוא עם מה שנתבאר, דכיון שע"י מסירות נפש הגיעו כלל ישראל למקום נעלה כזה, היו יכולים בדבריהם להפך את הגורל ולקבוע דברים לנצחיות. כמו שביאר לן הרה"ק מאפטא באריכות בענין

בוה הבאנו לעיל), שהאבות הקדושים תיקנו כל אחד חלק אחד משלוש העבירות החמורות שפגם בהם אדם הראשון, אברהם אבינו תיקן את ענין עבודה זרה במסירות נפשו באור כשדים, ויצחק אבינו תיקן ענין שפיכות דמים בעקדתו ע"ג המזבח, ויעקב אבינו תיקן ע"י מתינותו בשבע שנים לפני זיווגו [ובן פ"ד שנים אמר על ראובן כוחי וראשית אונין] את בחי' חפזונו של אדה"ר שהיה בבחי' גילוי עריות, עיי"ש דברים מתוקים. ובכוח זה קבעו לנצחיות ירושה גדולה לבני בניהם, שיכולים תמיד לבוא לבחי' מסירות נפש ולביטול אמיתי, ויזכו להתענג על זיו השכינה לנצח נצחים.

ועב"פ גם אנו בכח מסירות נפש וביטול גמור יכולים לעורר את הארת השירה בכל יום, ולזכות להארה מבחי' עתיקא קדישא, ובכח זה אפשר לבטל גזרות ולהפך הדינים לרחמים, והעיקר הוא לזכות בעבודה של ביטול גמור לאור חדש אשר על ציון יאיר, ואור זה ועבודה זו היא פותחת פתח נכון להתגלות משיח צדקנו, אשר אז יתגלה באמת איך כל הגלות והיסורים היו בירוים גדולים והכנה להיחוד האמיתי וללידת האור האמיתי והתיקון השלם במהרה בימינו.

ולהיות עם סגולה, ונתגלה להם כל הסודות העמוקים ומסתרי הבריאה עד שכולם יחד ענו ואמרו 'זה אלי ואנוהו', ונתגלה להם איך שהעולם נתעלה ורוצה להתאחד עם שורשו כמו שיהיה בפועל לעתיד. אבל היו צריכים אז להאמין בכוחם בלב שלם, ולהיות ראויים מצד הכלים שלהם לקבל אור גדול כזה, ואם היה הדבר כן היו באמת אומרים 'ה' מלך לעולם ועד' והיו פועלים בזה המתקה לטובה לנצח, אבל כיון שלא היו ראויים מצד עצמם לא היתה בהם אמונה גדולה כזאת שביכולתם לקבוע לנצחיות, ומיד אחר השירה היתה להם נפילה ועסקו בכיזת הים כמבואר לעיל.

עבודת האבות הקדושים ופעולתם פועל בכלל ישראל לנצחיות

אבל האבות הקדושים ע"י עבודתם בביטול הגמור אכן קבעו בירושה לכל זרע ישראל שיהיו מושרשים בקדושה, והיינו שביטול האבות לגמרי את ענין הצואר המונע ומעכב את החיבור בין המוח והלב ונעשה יחוד ביניהם באופן של ביטול גמור לאלוקות, כמו שנתבאר לעיל באריכות. וראה בדברי הרמ"ע מפאנו זי"ע (חקור דין ח"ג פי"ז-י"ח, חלק מדבריו

ניתן להשיג כל הגליונות
היו"ל ע"י המכון

בארא פארק

בבית מדשינו הגדול
1353 55st

וויליאמסבורג

ביהמד קיט"ל בית מנחם צבי
לאקער #6 (אצל המקוה)

ביהמ"ד וויזניץ Rutledge & White
לאקער #222 (אצל העז"נ)

מאנסי

ביהמ"ד סאטמאר 1
לאקער #5

ביהמ"ד הגדול וויזניץ
לאקער #183

בעזרת ה' במהלך השבועות הקרובים
יתווספו מוקדים נוספים בכל העיירות

לסדר מוקד הפצה בביהמ"ד או שכונה שלך
יש לפנות להמערכת במס'

718-400-7750 x2

או באימייל office@mechonsb.com